

AZ ERDÉLY ORSZÁGI
N E M E S
SZÉKELY NEMZETNEK
K É P E,

m e l y

A' leg hitelesebb Historikusoknak
Írásiból,

Leg főbb-képpen pedig

A' Haza' Törvényeiből,
és az Ország' Gyűléseinek
Végzéseiből

B E N K Ö J O ' S E F

A' Hárlemi Tudós Társaságnak Tagja
által ölkve fedetett,

És most a' tsekéllyebb Tudományú
Hazafiaknak kedvéért

Magyarra fordittatott,

És némü-némü Toldásokkal

Meg-bővittetett

L. S. K. által.

K O L O ' S V Á R O N

Nyomt. a' Réf. Kol. betüivel 1806. éfrend.

Imprimatur.

**Claudiopoli 14. Augusti
1805.**

Mártonfi.

m.p.

Az Érdemes Olvasóhoz.

*ELmémben forgatván, és meg-fon-
tolván azt: hogy majd nem egész Eu-
ropában lakó Nemzetek közt, a' mel-
lyek nagyobb részint a' magok Anyai
nyelveken olvasnak, írnak, és mun-
kálkodnak, nem tsak a' főbb, és ta-
nultabb Rendek, 's Polgárok, hanem
a' kisebb tudománnyal bíró személ-
lyek-is édes Hazájoknak eredetét, szo-
kását, és Historiáját, ha nem éppen
fundamentomoson-is, leg alább annyi-
ban, mennyiben (a' mely igen szép
dolog) értik, és tudgyák. Én-is tehát
azon búzgó szeretetemtől, mellyel é-
des Hazámhoz, és Nemzetemhez vi-
seltetem, ösztönöztetvén, ama' neve-*

zetes, és sokak előtt esméretes B e n-
kő J ó's e f, a' Hárlemi Tudós Tár-
sáságnak egyik tagja által íratott, és
1791^{-dik} Esztendőben Kolo'sváron, és
Szebenben ki-nyomtatott Könyvetské-
jét, a' melyben a' Nemes Székely
Nemzetnek Eredete, Külömbbsége,
Tisztje, Kötelessége, Szabadsága,
Jussai, és Privilegiumai rövid sum-
mába le-íratatván elő adattatnak, né-
mely üress órátskáimban, a' mellye-
ket sok rendbéli foglalatosságaim kö-
zött magamnak nyerhettem, Magyar-
ra fordítottam, az lévén tzelom, hogy
fellyebb meg-írt Nemzetemnek tse-
kellyebb tudományú, és könyvekben
szükölködő Tagjai-is, a' magok Nem-
zetének Eredetéről, Szabadságáról,
Jussairól, Kötelességéről, és Privilé-
giumairól, a' mellyek több Felséges
Koronás Királyok, és Fejedelmek által
nékik

nőkik kegyesen adattattak, valamit
leg alább olvashassanak. Táplál-is tel-
lyes reménység engemet, hogy nem
csak azok, a' kikért ezen Magyar
nyelvre való fordítást tettem, hanem
a' nagyobb tudománnyal bíró Rende-
k és Uri Személlyek-is nem annyira
csekély Munkátskámát, mint Nem-
zetemhez való büszgő szeretőmet, és
bajlandóságomat jó neven fogják ven-
ni. Kerettetik azért az Érdemes Ol-
vasó, hogy ezen Könyvetskének for-
dításában, nem a' magyarságnak kö-
zönséges völtát, és tsekélységét, ha-
nem a' fel tett tzelomat, és azokat, a'
kiknek kedvéért ezen tsekély Mun-
kátskámát tellyes örömmel tettem, te-
kintse.

L. S. K.

A' Könyvetskének Által-látása.

Az I-ső R é sz szól

A' Székely Nemzetnek Eredetéről, Nevéről, és Elömeneteléről.

A' II-dik R é sz

A' Székely Nemzetnek külömbbségéről, a' melly három részre, úgy-mint *Főb-
bekre, Lö-főkre, és Gyalogokra* osztattatik.

A' III-dik R é sz

A' Székely Nemzetnek Tiftyéről, és Kötelességéről.

A' IV-dik R é sz

A' Székely Nemzetnek Jussairól, Szabadságáról, és Privilegiumairól.

A' Szé-

A' SZÉKELY NEMZETNEK K É P E.

E L S Ő R É S Z.

A' Székely Nemzetnek Eredetéről,
Nevéről, és Elömeneteléről

I-ső Tzikkely.

Ogy Erdély' Országát külömbb-
külömbbféle eredetü Nemzetek
lakják, a' tanult világ előtr tudva va-
gyon; azok közül mindazonáltal csak
három Nemzetek vagynak, a' mellyek
azon Tartományt Polgári Jussal bírják:
Magyarok tudni-illik, és Székelyek, a'
kik első, és örökösök, és Szákok, a' kik
régén Törvény szerént az Ország' Rendei
közé bé vétettek. A' több Nemzetek
pedig, a' mellyek az elől, fámáltattakkal

együtt az Országban laknak, tsak Jövevényeknek (a) tartatnak, és tolerált, vagy-is meg-zenvedett név alatt jönnek.(b)

]]-dik

(a) Vagynak ugyan külsők-is (extranei) kik vagy bizonyos érdemekre, vagy különös tekintetre nézve, avagy Feleségeiknek Jussok mellett a' Haza' Nemessei közé a' Királyok, és Fejedelmek, 's az Ország' meg-egygyezett akarattjából mint Indigenák be-vétertek; sőt vagynak többek a' meg zenvedett Nemzetek közül-is, a' kik a' magok hajdoni paraét forsokból fel-abadittatván, nemefűtő, vagy-is Ármális Levél mellett meg-nemesedtek; mind ezek Magyar Nemesi szabadsággal élnek.

(b) A' több Nemzetek pedig, a' mellyek kisebb, vagy nagyobb számmal azon Tartományt lakják: ugy-mint az Örmények, Oláhok, és több ilyenek, tsak jövevényeknek tartatnak, és tolerált, vagy-is meg-zenvedett név alatt jönnek. Kik közül az Örmények Szabad Királyi Városi jussal Szamosujváron, és Ebesfalván a' Magyar Városok közé be-vétettek. Az Oláhok a' Királyi Felséget, avagy más Földes Urakat jobbagyi kötelességgel éölgálják. A' Száz funduson pedig Száz szabadsággal élnek.

II. d i k T z i k k e l y .

Mely három elöl fámlált Fő Nemzetek közül, jól-lehet a' Hazának bevett főkirálya, és rend-tartása fzerént, a' Magyar Nemzet elsőnek, a' Székely másodiknak, és a' Szász harmadiknak tartassék; mindazonáltal a' Székely Nemzet Erdély Országá' Nap-keleti részében helyhezre-tett régi, és ősi birtokára nézve, a' mely *Székely földnek* állandóképpen nevezetetik, mind a' Magyar, mind pedig a' Szász Nemzeteket több Századokkal folyúl haladja.

Mert a' Szászok, kik külömben Német Nemzetből valók, mintegy 1142-dik Eftendőben (c) nagyobb részt Saxoniából, Flandriából, és a' mint gondolni lehet, más külső Tartományokból, második Géyza Magyar Orzágnak Királya által

(c) A' Szászok, hogy 2-dik Géyza Magyar Orzágnak Királya alatt, a' ki 1141-dik eftendő-től fogva 1160-dik eftendeig uralkodott, jöttek-bé Erdélybe 2-dik András ugyan Magyar Ország' Királyaának Privilegiuma, a' mely azon Szász Nemzetnek 1224-dik eftendőben kegyelmesen adatott, világossá téti.

által hívattattak-bé Erdély Országba, és Polgári Jussal ajándékoztattak-meg.

Az Erdély Orzági Magyarok pedig azokkal a' Magyarokkal, a' kik Pannoniát el-foglalták, és máig-is bírják 862-dik Ezentendőben, vagy valamivel későbbben Ásiai Scithiából Moldovába, Erdélybe, és ezen Tartományoknak fömzédságát a jöttek-ki, és minekutánna ottan meg-nyugottak volna 889-dik Ezentendőben, Pannoniára, vagy is Magyar Orzágra vették útyokat. — Ellenben

A' Székelyek, kik A t i l l á nak igaz valóságos Maradéki, mintegy 376-dik Ezentendőtől fogva (d) a' melyben az első Elejek Erdélyt, és a' hozzá tartozandó Tartomá-

(d) Hogy a' Magyarok, és Hunnusok, következendő-képpen a' Székelyek-is a' feljegyzett Ezentendő' táján jöttek-ki Scithiából, és Erdély Országát, 's a' fömzéd Tartományokat el-foglalták, a' Görög Irókon kívül, majd minden Europai Historikusok, világosabban pedig a' Hazánk-béli Historiák bizonyítták; de mindenek-felett az a' hiteles, és nagy Tudományú *Praj György* a' Magyarokról, és Hunnusokról írt tulajdon Historiájában (noha ugyan a' Székelyek' eredete iránt ítéletében nagyon hibázott) világos bizonyítást téfen.

tományokat fegyverrel el-foglalták, és magokévé tették, azon Székely Földet, mellyet annyi Századok alatt sok vérontások által még mind e' mái napig is meg-tartottak, Ősi Jussal bírják.

III-dik Tzikkely.

Minthogy tehát a' Székely Nemzetnek Eredetét a' leg-hitelesebb Iróktól vesszük, és tanultuk, leg-elsöbenn-is az Éjzaki Hunnuszok a' Tatároktól nyomattatván, és Ásiai Scithiából Europa felé lassan lassan közelgetvén, a' Volga vizénn által-jöttek, és ottan az Alánuszokat meggyöztvén, és magokhoz hódítván, végtére pedig öket magoknak hadakozó társulvévén, ugyan az ő Tartományokban, a' mely a' Volga vizétől fogva a' Tanais vizéig ki-terjedett le-telepedtek, a' hól-is bizonyos ideig maradván, minthogy oly' nagyon el-éapórodtak volna, hogy azon a' sovány földön tovább élniek nem-lehetett, 180 ezeren, a' Bálámber' (ki a' Kádár' Nemzetségéből való) Vezérsége alatt 374-dik Eftendőben a' Tanais vizén által-jöttek. Innét Európának Nap-keleti

Éle-

féleinn uttyokat folytatván, Dáciába, a' mely Moldovát, Oláh Országot, Erdélyt, és Magyar Országot a' Tízáig magában foglalta, 376-dik Éztendőben bé-ütöttek, és azt egézzén, az ottan lakó Gortusokat, és Gepidákat, kiknek nevek, és hatalmok alatt több apróbb paraszt Nemzetek is, ugy-mint Dacusok, Geták, és Rómaiak valának, meg-gyöztén, de el nem törölvén, oly' módon foglaltak-el, és hódították-meg őket, hogy a' most említett Lakosokkal egyetembe azon Tartományokat bírnák; nagyobb részét mindazonáltal a' Dacusoknak a' Vezérekkel Phritigernussal, és Alarikussal együtt a' Dunán túl üzték.

Továbbá az-után a' Hunnusok a' fellyebb meg-irt Tartományokból lábait és fegyvereiket mozdítván a' Jazoknak, és Szarmatáknak, vagy-is Metanaszta'knak, a' kik a' Tóth Nemzetből valának, földjüket, a' mely a' Tíza, és Duna vizek között helyeztetett, 377-dik éztendőben el-foglalták, az hol-is noha ugyan ideig óráig lakni kívánczotak, mindazonáltal a' Tótokat, a' kik nékiek adóztak, a' magok lakó földjéről ki nem-ker-

kergették. De ott-is meg nem nyúgódván, mĩngyárt azon, vagy a' következendő eřtendőben a' Duna' vizén átal-žálván, Pannoniát-is külömbb-küľömbb-féle Nemzeteknek lakó helyyét, a' melynek Észak, és Nap-kelet felé az említett Duna' vize az határa, el-foglalták: az hol-is minekutánna a' Rómaiak ellen Trátziában a' Gottusokkal magokat öžve kaptsolván 379^{dik} eřtendőben ő töllők, tudni-illik a' Rómajaktól meg-győzertettek volna, a' leg-nagyobb ürközetet Budától nem mežze *Potentia* Várossánál, a' mely a' Rómaiaknak leg-első lakó helyek vala Pannoniában, oly' nagy dühösséggel tettek-meg, hogy a' Magyarok közül fáz hufan-őt, a' Rómaiak közül pedig két fáz riz ezeren (a' mint állittatik) estek légyen-el 380^{dik} eřtendőben. Így tehát a' Hunnusok, vagy-is Magyarok ezenn nagy, és kisebb ürközetek után Dáciában, az az, Moldovában, Oláh Oržágban, Erdélyben, és a' fómžéd Tartományokban a' magok lakásokat helyheztervén, a' Jážságban pedig, és Pannoniában Uralkodásokat meg-állitván, és erőřítvén, a' föld mívelést, és Barom-tartást

őorgalmatosan folytatni kezdték, és magok közt Köz-Társaságot (Rempubli-
cam) állítottak fel.

Ez alatt a' Hunnusoknak első Ve-
zérek, t. i. *Balamber* 387-dik Eftendő-
ben meghalálozván, a' következő Ve-
zérek, kik Királyi hatalommal bírtak, 's
ugyan azon okból az Historikusok által
a' Hunnusok' Királyainak-is neveztetnek,
uralkodtak, tudni-illik:

Második *Karaton*, mint-egy 400-dik
Eftendőig.

Harmadik *Uldin*, vagy-is *Huldin*, a'
kit 411-dik Eftendőben Stilikó Radagai-
zus ellen Olof Országba ki-hítt vala.

Negyedik *Bendegutz* Balambernek a'
Fia, a' ki 426-dik Eftendőben sok számos
Hunnusokat Rugila, vagy-is Roila ve-
zérlése alatt Konstantzinápolynak vivá-
sára Theodosius Császár ellen küldött va-
la, a' hol-is nagy égi háboru támadván,
Rugila Vezért a' Menkö meg-ütötte, az
alatta való Hunnusoknak pedig nagyobb
rége pestis által el-vezett.

Ötödik *Oktár*, vagy *Uptár*, és *Ruas*,
Bendegutznak Testvérei, kik 428.^{dik}ban
a' Battyok után Vezéreké lettek; De

431-dik Eftendőben Oktár meg-halálozván, az egész Vezérségnek terhe Ruásra maradt.

Hatodik *Etele* az Hunnusoknál, a' Deák és Görögök előtt pedig *Atilla*, a' Testvér Öttsével Budával, másként Bledával, mind ketten Bendegutznak Fiai 434-dik Eftendőben uralkodni kezdettek, a' kik közül Atilla, a' ki az Öttsét *Budát* 445-dik Eftendőben meg-ölte, menyit a' Nap-keleti és Nap-nyugoti Tartományokban, a' maga alatt való Hunnusokkal, és sokszor a' Gepidákkal, és más meg-hódított Nemzetekkel egyetemben hadakozott, és alkalmatlankodott légyen, csak a' nem tudgya, a' ki a' Historiákat nem olvasta (e) Ezen Atilla 454-dik Eften-

(e) Minthogy most éppen azon Hunnusokról, kiknek Elei íoha sem fegyverekre, sem pedig hírekre való nézve nagyobbban nem virágoztak, mintsem Atilla alatt, volna a' fő: illendőnek látni, hogy azon nagy Vitézről, tudni-illik Atilláról némely különös dolgokat elé hozzunk.

Elsőben tehát, hogy a' termetéről kezdjünk állani: ötet *Jornandes* e'képpen írja-le: Atillának

éztendőben meg-halálozván, az ő három Fiai bűletések' rendje szerint utánna uralkodtak. tudni-illik:

Hete-

lának termete kised, meije féles, feje nagyobb, femei kitsinyek, szakállá ritka, haja öfke-be-vegyült, órra sima laposs, ábrázattya pedig barna vala. Maga viscelete, és tulajdonsága, ugyan Jornandes (a' ki az ő tulajdon Nemzetségének, t: i: a' Gottusoknak megverettetése miatt Átillára neheztelt vala) leírása szerint, következendő völt: t: i: Kevélyjárású, ide 's tova tekintgető femü, háborút szerető ugyan, de kezeit megtartóztató, bölts tanáts adó, a' könyörgőkhez kegyes, és azokhoz, a' kik előtte meg-hitt Személyek valának irgalmas.

Másodszor: Átilla rettentő Kirá'y völt, az alatta való Hunnusok, vagy-is Magyarok pedig még rettenetesebbek; Német, Frantzia, és Olof Országot, 's több Europai Tartományokat fegyverrel, 's tűzzel verték, és pusztították. A' Nap-keleti Császárokat, és Királyokat magok adózójává tették. Legveszedelmesebb, és véresebb ütközete völt Átillának Frantzia Országban *Katalaun* várossának határában Ætiussal a' Római Seregek' Vezérével, 451-dik éztendőben, a' hol mintegy 180 ezer ember mind a' két rézről esett-el. Ez után Karalaun várossát oda hagyván,

vala-

Hetedik: *Ellák*, az Attya életében
a' Fekete tengernél az Akatirusoknak
Királya; *Dengezits*, vagy-is némellyeknél

b

Deu-

valamerre vízfő-felé fordultak, mint a' tűz,
mindeneket eméztettek, fel-prédáltak, és így
sok Nemzeteknek vagyonával meg-rakodván,
a' magok lakó helyébe vízfő jöttek. Melly
vízfő jövedelekből Sz. Ursulát, és vele együtt
a' több Szüzeket, a' kik Átillától felvén Colo-
niába faladtak vala, meg-ölték. A' követke-
zendő 452-dik Éztendőben Átilla újra öfve
fedvén seregeit, még nagyobb erővel, és Tá-
borral, mint az előtt, Olaf Ország-ellen ment,
a' hol-is Aquiléját, Mediolanumot, Ticinumot,
és más Városokat öfve tört, és fel-dúlt, Ra-
venna Lakosainak pedig meg-engedett, és a'
Rimaiakhoz, kik mellett akkori Leo Pápa Á-
tilla előtt esedezett, kegyességét meg-mutat-
ván, a' Városhoz hozzá sem nyúlt. Melly ke-
gyetlensége okozta azt, hogy a' Velentzeiek,
a' kik őtet félték, a' magok Városát a' Ten-
geren építették légyen.

Harmadfor. Átillának, és a' Magyaroknak
Ruházattya, melly töbnvire len, és kender
vázonból 's bőrből vala, fényes nem-volt;
mert a' köz-rendűek közönséges egy finű,
a' Főbbeknek pedig külömb külömbféle finű
posztókból állott.

Ne-

Deugzits; és Irnák, kiknek a' különös u-
ralkodásra való vágyódások, és egyenet-
lenségek azon Nemzeteknek, a' mellyek
az

Negyedker. Átillának élete módja Priscus
„által e'képpen iratik-le: Minckoránna a' Sátorba
„vitézi jöttünk volna, az Orestes' Attya által e'
„képpen föllitrattunk-meg: Titeket mind kettő-
„töket ebédre hivatott Átilla, a' melly lézen nap-
„pali kilentz órákor; Az el-rendelt időre hogy
„el-jöttünk a' napkeleti Romaiaknak Követség-
„vel egyetemben, meg állottunk a' Vatsoráló
„Szoba ajtajában Átilla előtt. Itten a' Pohárno-
„kok, a' mint az oda való Tartományokban fő-
„kás, a' poharakat kezünkbe adták, hogy mi-is
„egészségiért innánk. Mellyet mag-tselekedvén
„a' Thronus eleibe jöttünk, a' hol vatsorálni
„kelletik vala. A' vatsoráló Szobának falai mel-
„lé mind a' két rézről fékek valának el-készít-
„ve, a' közepében pedig ül-va Átilla egy ágy-
„ban, a' mellynek ellenében vala egy más ágy-
„is, a' melly mellett valának némely garádi-
„tsok, mellyek az ő fehér gyóltsokkal, és kü-
„lömbféle tőnyegekkal fel-ékesített, és a' Ro-
„mai, 's Görög szokás szerént készült Menyegző
„szobákhoz hasonló szobájába vezetnek vala-fel.
„Akkor a' Vendégek közül való Főbb fémé-
„lyeket Átillának jobb kezére, a' második rend-
„bélieket pedig, a' hol mi, és mi előttünk Be-
„ricus a' Scitthak közt nagy érdemű Nemes Ferj-

az Attyok Átilla' haralma alatt valának,
a' szabadulásra alkalmatosságot nyújtván,
a' Hunnusok, vagy is Magyarok' jármát a'

b 2

nya-

„fi, valánk, bal felől ültetének. Onegezius Ka-
„thedrában a' Király' jobb kezére, és által-el-
„lenébe Onegeziusnak Átillának két Fiai ülnek
„vala, kik közül az öregebb az Attyával egy
„Thronusba ugyan, de sokkal alább, az Attya'
„jelen-letibe kemérmertességtől viseltetvén, ál-
„landóul a' földre függeztett kemekkel ül vala.
„Bé-jövéen pedig Átillának a' Pohárnokja mind-
„nyájoknak rendre egy egy tséfe bort ada, a'
„mellyet-is ki-ki a' maga előtte-valóra közöne.
„A' kire pedig a' tséfe közöntetett fel-kelt és
„addig le-nem ült, valamig a' bort vagy meg-
„nem kóstolta, vagy egezen ki-nem itta, és a'
„poharát a' Pohárnoknak vízzel nem-adta; vala
„pedig mindenik Vendégnek egy egy Pohár-
„nokja, a' kik minekutánna az Átilla Pintze-
„meistere ki-ment volna, forra a' Vendég-éobá-
„ba bé-jöttek. Minekutánna pedig Átilla a' mel-
„lette való Vendéget, és az után a' többiek-is
„közöntötte-vólna, minket-is hasonló poharakkal,
„a' Gracufok' éokása éerént meg-riztelt. Mi-
„dön e' éerént mindnyájunkat közöntött a' Ki-
„rály, a' Pohárnokok el-mentek. Lévéen pedig
„az Átilla a'ftala-éerént három, vagy négy ée-
„mélyre kéztített a'ftalok, mindnyájoknak éabad
„vólt, meg-tartván az ülésnek rendét, a' fel-tett

ét-

nyakokból ki-vetették. *Ardarikus* neve zetesen a' Gepidák' Királya volt leg-elő, a' ki Pannoniában Ellákot meg-ölvén mint-

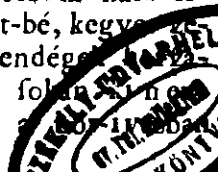
„étkekből kinek mi tettzett, venni, és leg-előbb
 „is Átillának a' Éolgája tele tálat hússal hozván
 „meg-jelent, ő utánna pedig azok a' kik a' több
 „bieknek Éolgáltak, a' kenyeret, és ételeket a'
 „asztalokra fel-rakták. De nekünk, és a' több i
 „degen Tartományból valóknak külömbb kü
 „lömbbféle étkekből kézfitt vatsora ezűst tá
 „lakban, magának pedig Átillának négy Éegele
 „tü fa tálban tsupán tsak hús adatott-fel, min
 „denekben igen mértékletesnek mutatván magát
 „úgy nem-külobben arany, és ezűst Poharak
 „mellyekből a' Vendégek iénak-vala, adattak,
 „Átillának pedig a' pohara fábúl vala. Minek
 „utánna az első fel-tett ételek el-fogytak-vól
 „na, mindnyájan fel-keltünk, és ienki addig
 „miglen a' néki toltott poharat, a' fellyebb le
 „írt Éokás Éerént, Átillának egéfségéért ki nen
 „íttá, a' maga Éékire víÉÉa nem ment. Így te
 „hát Átillát közöntvén le-ültünk, és megin
 „más új ételek hozattak-fel az asztalokra, a' mely
 „ből minekutánna kinek mennyi tettzett, vet
 „vólna, megint a' felyül meg-írt mód Éerén
 „fel-álván, poharainkat ki-ittuk, és le-ültünk
 „Ez alatt bé-étfveledvén, és az ételek az aszt
 „lokról el-vitervén, két Scitha Férfiak Atilla
 „előtt meg-jelenének, és a' magok Verseiket
 mel-

mintegy 30 ezeret a' Hunnuszok közü
el-veztett, és Dáciát, 's a' Jákságot, a'
Gepidák' hatalma alá vetette. Mely idő-

b 3

ben

„mellyekben Átillának ditsósíges győzedelme-
„it, és hadi tudományát, 's virézségit le-írván,
„ékefen énekeltek, mellyben a' Vendégek kö-
„zül némellyek gyönyörködtek, némellyek pe-
„dig, kik az öregség miatt a' hartzolásra már
„alkalmatlanok valának, firtak; ezután egy el-
„méjében meg-háborodott Scitha, néminemű ös-
„tobaságokat, és minden értelem nélkül való
„bezédeket elő hozván, nevettséget indított.
„Ez után megint Zorkon elé-jövé, és az illet
„ieles naphoz magát alkalmaztatván, és mind
„formájára, mind öltözetére, mind pedig Éava-
„ira és ki-mondására nézve, most az Auzoni-
„usoknak, most a' Hunnuszoknak, most pedig a'
„Gottusoknak nyelveket öfve zavarván, a' Ven-
„dégeket annyira mulatta, hogy Átillán kívül
„mindnyájan nevettségre fakadtak, alig tudván
„magokat végtére a' fok nevettségtől meg-győz-
„ni. Ellenben Atilla minden ábrázattya válto-
„zása nélkül egy állapotban maradván, és sem-
„mi olyant, a' mi tréfaságot jelentene nem-
„tselekedvén, tsupán csak a' kisebbik fiára Ir-
„nákra, a' ki a' főhába akkor jött-bé, kegye-
„mekkel tekintett; és így a' Vendégek
„fább ideig magokat mulatván, sokan a' ne-
„stünk, nem-akarván továbbá is a' mulatás-
„időnket tölteni. „

ben a' Gottusok-is Pannoniát vízfűz foglalták. Ellák után az Örtse Dengezits lett a' Hunnusoknak, vagy-is Magyaroknak Vezére, a' ki a' Gottusokkal 455-dik éf-
ten-

Ötödör. Végtére minekutánna már Átillának Termetéről, Tulajdonságáról, Vitézségéről, Ruházattyáról, és élelme, modjáról főlottunk volna, látsuk miképpen történt nékie halála. Átilla sok Országoknak, és Városoknak fel-dúllója, 's puéttitója, midőn az első Feleségének *Rakának* (: a' ki az Oláh Országból Pannoniába való által költözésekben a' Székely-földön való nagy Erdőben meghálálozott, és ugyan azon nagy erdőben, a' melly az ő nevéről *Rikának* neveztetett, és máig-is annak 'hívattatik, el-is temettetett, halála után Henrik Frantzia Ország' Királynak Leányával Hildegundával Menyegzőt tartott, éppen azon Menyegzős napnak éjfékáján a' vér orrából meg-indulván, 's a' torkába folyván, abban, midőn ötven éfendősnél idősebb ember alig vala, hagyván maga után felyül meg-nevezett három Fiakat, meg-fült; Átillának, a' Községnek nyelven fenn forgó ezen Titulusa: *Átilla Bendegutznak Fia, nagy Nemrothnak Onokája, neveltett Engadiában, Istennek kegyelméből a' Hunusoknak, Medusoknak, Gottusoknak, és Dacusoknak Királya, Világnak rettentője, és Istennek oštora, merő költemény.*

tendőben Szirmiumban, és 457-ben a' Rómaiakkal ferentsétlenül hadakozott; végtére pedig 469-dik Ektendőben ugyan ő Dengezits öfve fedvén a' meg-maradt Magyarokat, kik a' Duna mejjékin meg-állapodtak vala, vitte őket megint a' Gottusok ellen, utolsó ferentsét akarván próbálni: de meg-győzettetvén Pannoniának Bassia nevezetű Várossánál gyalázatosan vívza veretett, és midőn nagyobb része népének Trátzián által a' Fekete tenger felé az Ásiai Tartományokba vívza menne, Anagastussal, a' ki akkor az oda való hadakozó Seregnek Elöljárója vala, véletlenül öfve jöven, általa Dengezits Vezérek meg-öletett, és Martzellinusnak bizonyysága ferént, a' feje Konstantzinápolyba vitetett, és így a' Hunnusok uralkodásának ferentsétlenül vége szakadott.

IV-dik Tzikkely.

A' fellyebb elől hozott sok rendbéli hartzok után a' Hunnusoknak, a' kik az ütközerekben meg-maradtak, egy része Trátziában, Méziában, és Iliriában,

Martena Váránál; más része Europai, más-
képpen kisebb Scirhiában, a' Fekete 'Ten-
ger' könnyékiben Irnák Vezérjekkel egy-
gyütt telepedtek-le. Az harmadik része
Tatár Országban helyheztetett Meotis'
taván túl való Tartományba, a' honnét
t: i: a' Hunnusok leg előzőr Európába ki-
jöttek vala, ment vízfűz. A' negyedik ré-
sze pedig, kiknek a' Székelyek valóságos
maradéki, Erdély Orzágnak Nap-keleti
Éliliben, a' melly földet a' Nemes Szé-
kely Nemzet mái napig-is különös örö-
kös jussal bír, maradott-meg. Mely ere-
detét (f) a' Székely Nemzetnek, nem
csak a' leg-hitelesebb Hazánk' Historiái
(g) régi Eleink' hagyományával együtt,
ha-

-
- (f) Ezen Eredetét a' Székely Nemzetnek Tu-
rótzi János a' Magyarokról írt Historiája 1-^{sz}
Réfinek 24-dik Tzikkellyében, Oláh Miklos
ugyan a' maga Átilláról írt Historiájában, Hel-
tay Gáspár, és többek valóságosnak állitták.
(g) Vagynak ugyan többek, kik a' Székelyek'
eredete iránt a' most elé hozott Historicusok-
kal meg-nem égygyeznek; ugymint Timon
Sámuel, Fasching Ferentz, Práj György azt ál-
litván réz-zerént, hogy a' Jáfoktól, réz-ze-
rént pedig, és nevezetesen Práj György, hogy
a' Kunok-

hanem Nemes Magyar, Horváth, és Erdély Országának Törvénye-is (b) a' mely Verböczi István által Királyi parantsolat mel-

a Kunoktól fázmozta legyen; de ezek, noha ugyan nagy hitelű írők legyenek, mindazonáltal a' Székely Nemzetnek mivoltát, és annak Privilegiumát elegendőképpen nem emérik, és különben-is igen tsekély fundamentumon, tudni-illik, hogy három ezren a' Magyarok, kiktől a' Székelyek fázmozta, a' Gótusok, és Gépidák közt, mint ellenségek, meg nem maradhattak volna; építeni lártzanak.

(b) De hogy ezeknek állítások helytelen legyen, mind a' Historiákból, mind pedig a' legrégibb Adomány Levelekből (: Diplomákból :) bizonyos; sőt azoknak meg-tzáfólasára mi kívántatik több? mint az úgy nevezett Verböczi Decretum, a' melly az egész Magyar Ország, és annak Dicsőiséges Királyainak fázai, és ítélete, mellyet-is Verböczi István koránt-sem a' maga fejéből, hanem valójában az Ország' Leveles Tár-házában tálatatott írásokból, és a' Nemes Székely Nemzet' Polgári rend-tartásának fundamentumából, az Ország, és Király' meg-égyezett, akaratyával dölgozott-ki, és fedett öfve; Ő pedig világofson meg-mutattya, hogy a' Székelyek minnyájan Privilegiatus Nem-sek, azoktól a' Hunnufoktól, vagy-is Magyaroktól, a' kik leg-első-

mellett 1514-dik éltendőben öfve fedett, 's II-dik László Magyar Ország' Királya által, ugyan azon 1514-dik éltendőben helyben hagyattatott, meg erősítettett, és Deák nyelven *Decretum Tripartitum*nak neveztetik, melyet-is mind a' Magyar Orzági Felséges Királyok, hitek alatt, mind pedig az alatta való Magyar, Horváth, és Erdély Országok meg-tartani köteleztetnek, leg-vilagosabban erősíti: nevezetesen pedig a' most említett Tripartitum Decretum 3-dik Részének 4-dik Tzikkelye, a' mely ezeket főről-főra foglalja magában: „Továbbá vagynak Erdélyben Székelyek, kivátképpen való Nemeselek, kik a' Magyaroktól azután fármoztak, hogy Scithiából Magyar Országba bé-jöttek, kiket mi paraft módon Székelyeknek hivunk, és ezeknek mindenestől fogva különös Törvények „és

elsőbben Magyar Orzágra ki-jöttek, fármoztak légyen. Így tehát Törvény, Király, és az Ország ellen tufakodik, és a' Privilegiumoknak meg-vetője az, a' ki az annyifor említett Székely Nemzetnek eredetét másképpen állítja, és magyarázza.

„és fokások vagyon. Az Hadi dolgokban
 „böltsek, kik örökségeket és Tízter Nem-
 „zettségre, és Nemzettségnek ágazat-
 „tyára oltanak magok közt. Ezeknek
 „dijjok 25. forintokat, nyelv váltságok
 „pedig 12 $\frac{1}{2}$ forintokat tézen; Föben járó
 „Sententia, mely a' Székely ellen az ö
 „önnön Ispánnok által hozatik, 24. Gi-
 „rával, mely ugyan annyi forintot tézen,
 „váltatik meg. Az Örökségét-is a' meg-
 „Sententiázott ember el nem vezti, ha-
 „nem magzatira, és atyafiaira áll. Fe-
 „jét sem vezik a' hitetlenségen, és fö-
 „ben járó dolgokon kívül. A' Törvény
 „Székekben pedig minden Girát 50. pén-
 „zel foktak le-fizetni. Minden dologban
 „a' Sententia' ki-mondása után, az Ispány
 „és V. Ispány az ö Bírói részeket, még
 „ha az ellenkező Felek meg-egygyezné-
 „nek-is együtt, méltán meg-vehetik. To-
 „vábbá az Örökség iránt folyó Perek,
 „ha az 3. forintot feljül-haladják, meg-
 „tartván az Appellátának rendes úttyát,
 „bö-

„bővebb meg-visgálásnak okáért a' Királyi Szék eleibe vitethetnek.,, A' többi Törvényeiről ezen Országnek, és Nemeseknek, hogy többet álljunk, nem-fükséges, minthogy csak őket illetik. (i)

V-dik

(i) Szükséges ugyan itten azt meg-jegyezni, hogy ha valaki a' Verbötzianum Decretumnak Magyarra lett fordítását nézi, abban semmi bizonyosságot a' Székely Nemzet' Eredete iránt nem-talál, mert abból csak a' tétzik-ki, hogy a' Székelyek a' Magyaroktól azután származtak, minekutánna tudni-illik Magyar Országba, vagy-is Pannoniába bé-jöttek. De hogy ezen Decretumot Verefs Balás hibáson fordította, és Debreczenben ki-is nyomtattatta, Heltay Gáspár pedig, a' ki ezen hibás fordítást tapasztalván, aztat sokkal helyesebben fordította, és 1571-dik évtendőben Kolosváron ki-is nyomtattatta, azon meg-írt Heltay Gáspár' fordításából nyilván ki-tettzik, a' mely éóról-éóra így vagyon: „Székelyek kiváltképpen való Nemesek a' Scithiabéli Néptől, az ő első Pannoniába bé-jövésekben támadtak, vagy nemzettek, mindeneftől fogva külömbb Törvénynek, vagy szokásnak örülnek. A' Hadi dologokban böltsek, kik Örökséget, és Tisztet Nemzetségre, és Nemzetségnék Ágazatira régi szokások érint oétnak köztök.,, És így a' Székelyek-

V-dik Tzikkely.

Ily' képpen tehát egy része a' Magyaroknak, kik (a' mint fellyebb említettett) Székelyeknek nevezternek, a' magok lakó helyyének Erdély Orzága' Napkelet felé való részét, az honnan t: i: legnevezetesebb folyó vizek, úgymint Maros, Olt, kettős Küküllő, és több kisebbek magok eredetét vezik, és a' mely nagyobb részint erdőkkel, és hegyekkel, a' fok ellenség' bé-ütése ellen környül vagyon véve, válaftották, és mivelhogy a' Magyarok Moldovával, Oláh Orzággal, és Erdélllyel, a' mellyeket (a' mint fellyebb meg-íratott) el-foglalták vala, meg nem elégedvén, tovább Pannoniára, és több Europai Tartományokra-is reá ütöttek, természetes dolog az, hogy a' magok meg-öregedett attyokfiait, betegjeiket, vagyonjokat, és barmaikat, kiváltképpen Atillának halála után, midön t: i:

a' Ma-

lyeknek fellyebb le-írt, és Törvényben-is foglalt Eredetek, nem-haználván az ellen az ellenkező Historicusoknak vélekedései, valójában, és mindenképpen igaz.

a' Magyaroknak szerentséjek hanyatlani kezdett, magokkal nem hordozták, hanem Erdélynek a' most meg-írt Nap-keleti féljében, a' mely erdőkkel és hegyekkel a' természet által, mint annyi kö-falakkal körül vagyon véve, bátorságosabb meg-maradások végett, mint egy Táborban, jó és elegendő őrizet alatt hagyták; melly Tartomány ő általok, a' meg-írt okból, *Szék helynek* (Deákul *Sedis locus*) neveztetett; idő jártával pedig ezen két fő, *Szék*, és *hely* öfve vétetvén, és *i* betű hozzá adattatván, az ottan lakó, vagy-is maradott Magyarok *Székhelyinek* hívattattak. Végtére pedig az *h.* és *i.* betűk-is a' könnyebb ki-mondás végett (a' mint *fáz*, meg *fáz* fő-
vakban történni fokott) el-hagyatván, *Székely*, a' mely Deákul Székelius, vagy-is *Siculus* (*k*) Németül Zechel, Oláhul pedig Szekuj lett belőlle, és így az-után a'
töb-

(*k*) Hogy pedig ezen Deák fő *Siculus*, igen régi légyen, ki-tettzik, mert már 2-dik András Magyar Király által a' Száz Nemzetnek 1224-dik ék-tendőben adatott Privilegiumban, és még előbb a' Milkoviai Püspökségnek Historiájában 1096-dik ék-tendőben rólla emlékezet tétetik.

többször meg-nevezett földön meg-maradott Hunnusok, vagy-is Magyarok, nem Magyaroknak, hanem Székelyeknek, a' Tartomány pedig Székely töldnek (Siculia) hívattak, és máig-is így hívattatnak,*következendőképpen ezen Nép közt a' Magyar név tellyességgel el-enyézett.

VI-dik Tzikkely.

Ily' móddal fel-állított Tárfasága (Republica) a' Székely Nemzetnek, a' magok Nemzettségekből való Vezéreik, és Elöl-járóik alatt állandóul meg-maradott egész 553^{-dik} éztendőig, a' melyben másodszor Scithiából a' Hunnusok, és Avarusok (1) a' Székely Nemzetnek mind fár-

-
- (1) Sem az Avarusok; sem pedig a' Magyarok, kik azután idővel újra Scithiából ki-jöttek, a' magok Székely Attyafiait, kik nékik nyugodalmas Éállással Éölgáltak, és mindenekben hathatós segítséget nyújtottak, nem-bántották, és a' magok Éabadságokban nem-háborgatták, tsak azon okbul-is hogy az annyiÉor említett Székelyek, a' Haza Historiái Éerént, midőn a' Magyarokat Scithiából újra ki-jönni hallották, Éep ki-válogatott Sereggel, egész OroÉ OrÉzig elejekbe mentek.

hármozásokra, mind pedig nyelvekre való nézve attyafiai, Kágános nevezetű Vezérek alatt Dáciába ki-jöttek, és ottan a' Gepidákat meg-győzvén, 's magok' hatalma alá vévén, mind Dáciát, mind pedig Pannoniát el-foglalták. Kik, Kágános Vezéreknél 588-dik ezentendőben történt halála után, Pannoniát, és Dáciának némely részét, ugyan a' magok Nemzetekből való Vezéreik alatt, egész 803-dik ezentendőig, a' melyben őket Nagy Károly Frantzia Országának Királya, a' naga hatalma alá vetette, bírták. Az-után pedig a' 9-dik Századnak vége felé, a' kik közzüllők meg maradtak vala, azon Magyarokkal, a' kik Éjzaki Ásiából ki ütöttek, a' Frantzia járom alól magokat fel-fabadították; ezen ezentendőnek tehát folyása alatt a' Székelyek a' Hunnus, 's Avarus attyokfiaival, a' meddig t: i: ezek ferenstésen hadakoztak, öfve kaptsolt atyafiságos Társaságot, és háborúkat tartván, minden fompéd Nemzeteknek, a' kik által az előtt nyomattattak vala, félelmétől fel-fabadítottattak.

VII-dik Tzikkely.

Minekutánna végtére harmadik versben a' fok háboruk által nevezetes, és híres Magyarok, mintegy 210 ezered magokkal 862-dik éztendő táján, Dáciába ki-érkeztek; és ottan az Oláhokat, 's azoknak hadakozó társait megtörvén, és azon Századnak vége felé Svätöplugot a' Tótok Királyát meggyöztvén, Magyar Országot-is megállották volna, különösen mind a' Magyarok; mind pedig az Erdelyiek a' magok Vezérei által igazgattatnak; egész Sz: István Magyarok' első Királyaig; miglen t. i. 1002-dik éztendőben Sz: István, és az ő Onokája Gyula közt; a' ki Erdély Országának Fejedelme vala, a' Kereftény Hitnek gyűlölsége miatt villongás támadván, Erdély Ország a' Magyar Orzági Koronához nem kaptsóltatott. Így tehát a' Székely Nemzet-is, mely az előtt a' Hazabéli Vezérek által igazgattatott, Sz: István Apostoli Magyar Király; és az ő successorainak hatalma alá adta magát. Zápolya Jánosnak pedig halála után Erdély Ország a Magyar Orzágtól el-válván, a' Székelyek-is

lyek-is azokat a' Fejedelmeket esmérték többnyire magok Ispánnyanak (m) a' kik egész Erdély Országát János'Sigmond Hercegnék halála után kormányozták (n)

MÁS-

(m) Nem mindenik Erdély Országának Vajdája volt a' Székelyeknek Ispánnya-is egyfersmind, a' mint Szegedy a' Tripartialis Törvény 3-dik Réfének 4-dik Tzikkellyében írja, és Oláh Miklos-is a' maga Atila nevezetű Historiájának utolsó részében állittya; mert voltak több olyan Erdélyi Vajdák, a' kik egyfersmind Közép Szolnok Vármegyének Fő-Ispánnyai-is voltak, és mind akkor a' Székelyeknek különös Ispánnyok, a' kitől függöttek, volt, a' mint hogy ez azoknak valóságos név-zerént való jegyzésekből-is megmutattathatik.

(n) Apafi Mihály Erdély Országának leg-utolsó Fejedelme, halála után, a' Felséges Auszriai Succesorok, fél Századnak el-folyása alatt ezen Ispányi Titulussal nem-éltek; hanem idő jártaival, midőn Erdély Orzága első Leópóld Magyar Ország' Királya alá adta magát. ugyan ezen Titulus t. i. Székelyek Ispánnya, az akkori Erdély Orzága Gubernátorára Gróff Bánffy Györgyre állott; de végtére, nevezetesen pedig 1742-dik Éftendőben akkoron uralkodó bódog emlékezetű Mária Thérésia, a' Székelyeknek kerésekre, maga Titulussai közé

MÁ S O D I K R É S Z.

A' Székely Nemzetnek külömbbségéről, a' mely három részre, úgy-
mint: Főbbekre Ló-főkre, és
Gyalogokra osztatik.

VIII-dik Tzikkelly.

V Alaminthogy soha sem vólt, nem-is lehet valamely Közönséges Társaság állandó, a' melyben minnyájan, a' Pólgárok egyenlő hatalommal, és tekintettel éltek, hanem szükségesképpen Elöljárókból, a' kik az alattavalóikat kormányozák, és tsekélyebb forsu emberekből, a' kik az Elöljáróknak engedelmeskedgyenek, fokott állani az ilyen Közönséges Társaság; úgy fíntén a' Székely Nemzet-is, noha ugyan minnyájan egyenlő

c 2

fabad-

közzé iktatta, ily' ki-fejezéssel: „Kegyelme-
sen meg-engedjük, hogy azon Titulus, mel-
lyel az Erdélyi Fejedelmek, és Bátori Ist-
ván Lengyel Ország' Királlya-is élt, az Er-
dély Orzági Expeditiókban, a' mi több Ki-
rályi Titulussaink közé annak rendiben irat-
tassék. „

szabadsággal bírtak, és máig bírnának, régi időtől-fogva három részre, t. i. *El-sőkre*, vagy-is *Főbbekre*, *Ló-főkre*, másképpen *Lóval foglálókra*, és *Gyalogokra* felosztatva vagyon, a'honnan-is minden Privilegialis, és más közönséget illető hiteles Levelekben három rendbéli Székelyeknek irattatnak, és neveztetnek (o) sőt a' hiteles Petséttyén-is a' Nemzetnek ezen Tzim írás olvastatik: *Az három rend-béli Székelyeknek Petséttye.* (p)

IX-dik

(o) Ezen régi oktállya a' Nemzetnek, a' mostani tapasztaláson kívül, az hajdani Levelekből, és a' Nemzetnek régi szokásából, a' mely öfve fedettetvén 1555 -dik éktendőben, az Haza Törvényévé lett, 's az 1562 -dik éktendő-béli Ország-Gyűlésének Végzéséből is világosan ki-tettzik.

(p) Mely fellyebb meg-írt oktállya iránt a' Nemzetnek I-ső Ferdinánd Magyar Ország Királynának Biztossai (Commisariussai) kik 1552--dik éktendőben a' Királyi jövedelemnek meg-vissgálása végett Erdély Országban küldettek, meg-visgálván egyfersmind a' Székely Nemzetnek dolgait-is, ezen hiteles Tudósítást tettek ő Felségének,, A' Székelyek „közönségesen minnyájan Nemeseik, és minden adózástól mentek; mindazonáltal három
rész-

IX-dik Tzikkely.

Az elsők a' kik *Fő Népnek*, (q) 1751-dik Eftendőtől-fogva pedig igen gyakran *Fő Nemese*nek-is hivattak, a' más két rendbéli Székelyeknél hatalmasabbak, és gazdagabbak. Ő közüllök az hadakozó Népnek kormányozására Generalisok, Kapitányok, Hadnagyok, és Zászló-tartók, a' Pólgári Társaságban pedig Fő-Király-Bírák, Vice Király-Bírák, és Tábla-Bírák választattak.

X-dik

„régre vagynak fel oltva : kik közül az első Nemesek, és mintegy Ország Zászlós Urainak tartatnak. A' második rendbéliek az ő nyelveken Ló-fő Székelyeknek neveztetnek, a' kik másképpen Lovasoknak, vagy-is Lovasnépből valóknak hivattatnak; A' harmadik rendbéliek pedig Köznépnek tartatnak, de mindazonáltal ezek-is minnyájan Nemesek.

(q) E' mostani időben a' Főbbek' neve alatt a' Grófok, Bárók, és régibb Familiákból Éarmazott Székelyek-is értetődnek, ezek után pedig az Armálisták, kik közül sokan 1711-dik Eftendőtől fogva, adó-fizetés alá huzattak, Éarmáltattak.

X-dik Tzikkely.

A' második rendbéli Székelyek, t: i: a' *Ló-fők*, vagy-is *Lovasok* Hadi kötelességet viseltek, és az ő hajdoni Öfseiknek nyomdokát követvén leg-vitézebb Férjfiaknak tartattak; A' kik közül a' Pólgári Hivatalokra-is, úgy mint Tábla-Bíróságra (r) és más Tíztségekre a' Fő Nemesekkel egyetemben érdemekhez képest fokban válaftattak.

XI-dik

(r) Sőt nagyobb fámmal a' Ló-fők közül, hogy sem a' Fő Nemesekből a' Székek Tábla-Bíróságára, Affessorságra hajdon emeltettek, és válaftattak, a' mint eztet Udvarhely, és Kerektur Székeknek 1505-dik ektendőben Sz: András Havának 23-dik napján költ Rendelése eképpen bizonyittya: „ El-végeztük, „és rendeltük, hogy az Udvarhelyi, és Kerekturi Székekben lakó Atyánkfiainak az elsők „közül négy embereket, és ugyan azon Székekben lakó Ló-fők közül tizenhármát a' mi „Székely országunknak régi bé-vett authoritás-sából, és hatalmából Bírának, és igazság' ki- „fölgáltatásának véghezvitelére rendeljünk; kik „egy summában lefnek tizen-heten, kik minden „nik Székben ez Országban akárminely renden való Személyeknek zeméllyét és képét viselleyék.

XI-dik Tzikkely.

Az harmadik Rend-béliek, kik a' Fejedelmek Leveleiben gyakrabban *Gyalogoknak*, a' Nemzet bé-vett fokása-zerént pedig *Községnek* (köz-Népnek) és azon okból, hogy mint gyalog Katonák egyenlő zöld és veres ruhát viseltek, *Gyalogoknak* és *Darabontoknak*-is neveztettek, a' más két meg-írt rendbélieknek sokkal nagyobb rézít tették minden időben a' Székely Katonaságnak; kik noha ugyan magok közt közönséges szolgálátokat, és kötelefségeket-is viseltek, sőt ámbátor azon okból, hogy Ferdinánd, és azután Maximilián Magyar Országí Királyoknak rézekre hajlottak vólt, Száz - Sebesben 1562-dik Eftendőben tartatott Ország-gyűlésének végezéséből, foka közüllök magok Nemesi szabadságoktól meg-fosztatván, a' Fejedelemnek, és annak Ádomány-Levele mellet az Ország' Fő Rendjeinek Jobbágyi szolgálátokat-is tettek; mindazáltal az ő Nemesi szabadságokban, és Praerogatívájokban semmi hátra maradást nem szenvedtek; mert nem fokára, nevezetessen pedig 1599-dik Eftendőben

a' Fejérváron tartatott Ország gyűlése által, a' magok hajdoni Nemesi szabadságokra vizűk helyhezettek, mely okból Szabadosoknak-is gyakorta neveztettek.

XII-dik Tzikkely.

Ily' formán fel-olítva lévén három részre a' Székely Nemzet, Kérdés: Lehetett-é az alsóbb Rendből, a' felsőbb Rendek közé, t. i. a' *Köz rendből* a' *Ló-fők* közé, és ezeknek a' *Fő Rendek*, vagy-is *Fő Nemesek* közé által menni? Lehetett igen-is, és mind békefséges, mind pedig háborus időben, leg-főkép-
pen pedig akkor, midön háborúk tartat-
tak. Békességben ha valaki a' *Köz-rend-
béliek*, avagy *Ló-fők* közül a' *Fejede-
lemnek* hasznos, és érdemes szolgálatot
tett, igen könnyen fellyebb mehetett,
a' mint eztet több rendbéli *Privilegialis*
és a' *Fejedelemnek* *Nemesítő* *Levelei* nyil-
ván bizonyíttyák. Hogy ha pedig mások,
a' kik tudniillik teherösebb *Ló-fők* lévén,
három, vagy több olyan *Ló-főknek*, kik
vagy *Magzatok* nélkül el-haltak, vagy fe-
gény forszok miatt magok örökségeket el-
adni

adni kényszerítették, Jószágokat magoknak meg-kerzették, az első, vagy-is Fő-rendek közé fámlyáltattak. Az háboru alkalmatosságával pedig nem csak a' Lófők, hanem a' Köz-rendből valók-is (s) a' kik t. i. az ütközetben az ellen-seg ellen dicséretesen, és vitézül viaskodtak, 's magokat a' többiektől vitéz tselekedeteik által meg-külömböztették, a' Fő Rendek közé kerentsésen bé-iktattattak.

XIII-dik Tzikkely.

Az ilyen Elömenetelek pedig a' hajdani jó bokás-kerént a' Székely Nemzer' Ispánnyai által, kik gyakorta egy-fersmind Erdély Országának Vajdái-is voltak, lettek meg, kik az illetén Elömenetelekről az érdemeket tett feményeknek semmi levelet nem adtak, hanem azon hatalmokból, a' mellyet a' Magyar

c 5

Orzá-

(s) Hogy a' Köz-Rendbéliek-is a' Főbbek közé egyenesen fámlyáltattak 's fámlyáltathattak, és azoknak fámába bé-iktathattak a' több példák közt bizonyította az Ilkei Demeter Nemo-sító Levele, a' mely ezeket foglalja magában, „ Ilkei Demetert, és ő általa az ő fületett

Országai Ditsőséges Királyoktól, nevezetesen pedig, első, vagy-is Corvinus Mátyástól nyertek, a' meg-írt érdemes féméllyeket egyik rendbéli katonáskodó féméllyeknek laifromából, a' másik, vagy-is fellyebb való rendbéli katonának, vagy éppen a' Fő Rendeknek laifromába (t) az Ország' közönséges-Gyűlé-

„letett Fiait az eddig való Gyalog-katonaságból, és Köz rendbéli sorsából, kegyelmesen a' több kétség' kívül való, és valóságos Nemeseknek fámába által vittük, bé-iktartuk. Bőjt-más Havának 18-dik. Napján 1651-dik éftendőben. Rákótzai György.,

(t) Miképpen ment véghez elő-menetele a' Székely Nemzetnek, és minémű szabadsággal bírt légyen, I-ső Mátyás Magyar Ország ditsőséges Királynak parantsolattyából ki-tettzik, mellyet itten előről-éőre leírni tettzett

Tulajdon Parantsolatja Ő Királyi Uraságának.

*MI MATYÁS, Magyar, Tseb (és a' többi)
Országoknak Királya, Méray Magyar Balás
Erdély Országunk' Vajdájának, a' Székelyek'
Is-*

lései alkalmatosságával, vagy a' Lustrálaskor által-tétettek, és íratattak. Nem-is adtak

Ispánnyának eö hívségének, és az ö alatta valóinak a' mi kegyelmiünket ajánlyuk. Sajnoson panafolkodnak mi előttünk a' mi Udvarhely, és Maros Székekből való Lovas, és Gyalog Katonáink, a' kik ezen Táborunkban jelen vagynak; miképpen az ö tulajdon Nemzetekből való Fü Rendek közül némelyek bizonyos pénz béli fizetésre őket kenferiteni próbálnák, és miképpen ez-által az ö három réfre osztott Nemzeteket meg-rontani kívánnák. Mintbogy pedig a' mi leg-főbb Királyi gondunk, és igyekezetünk a' volna, hogy mindnyájan azok, a' kik a' mi Királyi megmaradásunkat, és elő-menetelünket efközzlik, mi töllünk az ö hozzánk való hívségeknek méltó jutalmát vegyék. Annak okáért méltó tekintetben vévén az ök, és az egész Székely Nemzetnek mi hozzánk való nagy hívségét, és hadakozó mindenkori Különös kétségét, hívségteknek parantsollyuk ezen Királyi

adtak senkinek Erdély Országának Magyar Országától való elválásta előtt Primi-
pi-

rályi Parancsolatunk által leg-keményebben, hogy vévén ezen Rendelésünket, azonnal minden bulasztás nélkül e' dolgot meg-orvosolják, és kiváltképpen a' mi az elsőt illeti; minthogy a' mi hív Székellyeink, sem minékünk magunknak, sem pedig mi embereinknek semmi-némű adózással elzitol fogva nem tartoznának, hanem önként való jó akaratyokból a' mi, és más jövendő-béli Királyok' Lakadalmára, és Szülöttökhöz öröndetes tífteletére, úgy fíntén az ő töllök mi hozzánk, és mi töllünk ő hozzájuk való Követsegekre a' magok jövedelmekből igazságos mérték ferént (a' mint ezt a' mi más kegyelmes, és már Privilegium formájában nékik ki-adott Levelünkben böven meg-érthetitek) valamit ajánlani kívánnának. Annak okáért minden búzás vonásokat, az egész Nép közt leendő ki-hirdetés által el-tilalmazzatok

pilaris, vagy 'ármális levelet, sőt annak
előtte soha hira, 's neve sem vólt a' Székely

tok, úgy annyira, hogy ha még-is találkoznának némellyek, a' kik ellenkezőt tselekedni méreéklenének, mingyárt azonnal, az ő bé-vett fokások férent, minden jóvaiktól meg-fosztassank. A' mi illeti a' másodikát, azonnal meg-visgálván átallyában az egész Székely Lovasságot, őket az Öseiktől maradt állapottyok férent különös Laistromba vegyétek, a' kik az ő maradandó külömbbségek végett Ló foknek fognak neveztetni. A' Gyalogokat hasonlóan más Laistromban fogjátok jegyzeni, a' mit nem-külömben senki a' Föbök közül betsülétének örökös el-vektése alatt ne méreékelen meg-változtatni, és sem ezek, sem pedig a' más Rend-béliek közül senki a' mostani, és jövődö-béli Erdély Országunk' Vajdáinak, és Székelyek' Ispánnának hírek nélkül fellyebb való rendbe, ha tsak három annyi földel, és Főfággal, a' mennyi egy maga rendin való Katonának

kely Nemzet között; mert az olyan Nemesítő Levélnek meg-írzésére a' Székelyeknek szükségek sem vólt, minthogy őket sem a' Királyok, sem pedig a' Fejedelmek Nemesebbekké hogy sem magok vóltak nem tehették; mindazonáltal Erdélynek Magyar Országától való ferenstétlen el-választása után, az Orzágnak Fejedelmei, kik az állhatatlan ferenstésnek forgásától nagyon féltek, a' Nemesítő Leveleknek módját ki-gondólván, azokat igen-is böven őztogatták.

HAR-

vagyon, bírni meg nem próbáltatik, fel ne vétessék. Mely ti általatok el-kéfitendő Laisstromokat nékünk fel-küldeni, és ezen Parantsolatunkat meg-olvasván, a' panafolkodó Feleknek víkka adni kötelességteknek lenni esmérjétek. Külömben sem tselekedvén. Költ Modra' Várát vivó Táborunkban 1473. efitendőben Karátson Havának 9-dik napján Magyar Orzági 16-dik, és Cseh Orzági Királyságunknak 5-dik efitendejében.

(L.S.)

HARMADIK RESZ.

A' Székely Nemzetnek Tisztyéről,
és Köteletségéről.

XIV-dik Tzikkely.

A' Székely Nemzet valaminthogy maga lakó földjét fok fáradsággal, és vérontással vette-meg, úgy finte azt, a' maga tulajdon Scitha Nemzetétől, távul lévén, és másoktól semmi segedelmet magának nem remélhetvén, ki-mondhatatlan fok izzadással, nyughatatlansággal, és fáradsággal, annyi teendő fok ellenséges Nemzeteknek közepette, és oly' fok Századok' el-folyása alatt védelmezhetette, és tarthatta-meg; fűkség vala tehát, hogy az egész Nemzet, a' mely annyi terheknek el-viselésére, és ellenségeknek ellent-állására magában igen kitsiny vólt, öfve kaptsolt erővel, és igyekezettel a' maga Hazáját védelmezze. Nem-is vólt a' Nemzet közt senki olyan a' ki a' maga Hazájának védelmezésén, és meg-tartásán tellyes erő-

erővel és igyekezettel nem iparkodott volna. Nem tsuda tehát, ha ezen Nemzetnek három rébre osztott Férjfiak, a' kik valamint a' fok háboruknak idejében külettettek, úgy fúntén azokban-is neveltettek, félre tévén, és a' Fejér-Személyekre hagyván a' magok gazdaságok' folytatását, és földjeiknek mívelését, fúntelen katonáskodtak, és hadi kötelességeket ditséretesen viselték.

XV-dik Tzikkely.

Igy tehát az egész Székely Nemzetnek, a' kik tsak köztök a' Fegyver' viselésre alkalmasok voltak, a' vala kötelességek, és tiztyek, hogy mind azokat, a' mik tsak a' fegyver-viselésre, és a' hartzban meg-kivántató kézségre fűkségesek, forgalmatossan meg-tegyék, úgy pedig, hogy

Leg-elsőben. Valahányfok a' fűkség magával úgy hozná, vagy pedig közönséges Fel-keles parantsoltatnék, mindnyájan, az az, fejenként fegyvert fogván, táborba álllyanak, hagyván mindazonáltal mindenkor magok közül Hazájoknak őrizetére elegendő fegyveres népet.

Má-

Másodszor. 1555-dik éftendőől fogva, 1597-dik éftendőig ötöd része, azután pedig némely ideig húszad része a' Nemzetnek fel-kelni, és fegyvert fogni köteleztetett.

Harmadszor: Végtére a' múlt folyó Századnak elejéig az az, 1700-dik éftendőig, az Erdélyi Fejedelmeknek uralkodása alatt, a' tüntelen való viaskodások, és szerentsétlen változások közt, oly' fok féleképpen forgott, és változott a' felkelésnek módgya, hogy aztat ezen tsekély munkátskába le-írni éppen nem lehetne.

XVI-dik Tzikkely.

A' mi illeti a' *Föbbeket*, vagy-is *El-söket*: Valahányfőz a' Ló-Főség, és Gyalogság fejenként fel-kelt, mindannyifőz a' Föbbek is, nem tsak fejenként fel-kelni, hanem a' Vagyonokhoz, és Birtokokhoz képest három, négy, és öt jó lovakkal, és fegyverrel fel-készített Lovasait-is magokkal a' táborba vinni

kötelesek voltak; (u) ki-vévén azokat mindazonáltal, a' kik Székbeli Hivatalokat, úgy mint Fő és V. Király Bíróságot, vagy más ehez hasonló Hivatalokat viselvén, a'vagy a' Nemzetnek Törvénye, és szokása-zerént valamely követtségben lévén, meg-gátoltattak. (x)

XVII-dik

(u) Ezen Főbbek' fel-kelese' módjár az 1562-dik eűtendőben Segesváron hozatott Törvényeknek 3-tik Tzikkelye ekképpen írja-le: „ A' Fő „Népek-is az ő Rendjek' és állapotjoknak mi- „vólta-zerént, ki három lóval, ki négygyel, „ki öttel legyenek kézen jó fzerrel, kiknek Mi „eűtendő alatt egy egy lóra nyóltz-nyóltz fo- „rintot adatunk, mikor pedig Országunk' fűk- „sége kívánnya, és fűlgálatban léznek, két- „két forint Hó-pénzt adatunk nékik.,,

(x) Ugyan a' Főbbek az el-múlt Században, a' különös háborukban fel-kelni nem akarván, a' Ló-fők, és Gyalogok által, ő ellenek a' Fejedelem előtt panáé-is tétetett, mely dolognak meg-vi'sgálására 1670-dik eűtendőben Fejérváron tartatott Ország-Gyűléséből biztos féméllyek, vagy-is Commissariusok-is rendeltertek, nevezetesen Béli Pál, Haller Pál, és Nagy Tamás Tanácsos Urak.

XVII-dik Tzikkely.

A' *Ló-Fők*, vagy-is Primipilusok lovakon, és fegyveresen a' Tábortban jelentek-meg. (γ) az utóbbi időkben mindazon-által minthogy a' Gyalogok' száma,

d 2

azon

(γ) Illyen kötelességek a' *Ló-fők*nek nem tsak a' több rendbéli nekik adatott Privilegiumokból, hanem a' fellyebb elől hozott 1562-dik eűtendőbéli Ország Törvényeinek 3-dik Tzikkelyéből-is nyilván ki-tettzik, a' melyben ezek foglaltatnak: „Ők-is t. i. a' *Ló-fők*, *Lóvakkal*, *Pántzéllal*, *Sifakkal*, *Pai's'sal*, *Kopjakkal* hadakozó móddal kézen légyenek mindenkor, úgy hogy minden *Ló-fő* az ő *Ló-Fő*-ségéről a' Parantsolatunkra, és Országunk' fűk-ségére valamikor kelleténdenek egy egy *Lóval* indulhasanak, kik egy Hólnapon az ő tulajdon költségeken éllyenek, az-után mi nékik minden hóra (hólnapra) segittségül egy egy forintot adunk „Ugy nem-külömben az el-űegényedett, és lóval nem űőlgállható *Ló-fők*ről így űőll az 1620-dik eűtendőbéli Ország Törvényének 24-dik Tzikkellye: „Ugyan a' Székely atyánkfiak régi szabadságoknak es-mérvén lenni, hogy a' mikor a' vitézlő Rend meg-fogyatkozott, 's lovok nem vőlt, a' gyalog *Ló-Fők* közt űőzolgáltak, és idővel meg-űpül-

azon okból, hogy fokban közüllők érde-
mekre való-nézve, a' fellyebb való Ren-
dek közé által tétettek, nagyon meg-
kevesedett vala, a' Gyalogok közt-is, úgy
hozván az idő, és fűkség magával, ka-
tonáskodni tartoztak, melly okra való-
nézve Ló-Fő Gyalogoknak neveztettek.

XVIII-dik Tzikkely.

A' fellyebb elő fámlált kötelessége-
ken kívül, a' tsekélyebb tehetségű Ló-
Fők, úgy fíntén az Egyházi Nemesek,
és Armalisták-is, a' kik a' Főbb és Ló-
Fő Rendek közt fámláltatnak, a' más
köz-rendbéli kötelességeket-is, t. i. a' Fa-
lusi Bíróságot, és Pólgárságot, az olyan
Falukban, melyekben a' köz-rendbéli ke-
vesen voltak, viselték, sőt rabokat ki-
sérni, és az olyan Főbbeknek, kik az

Ország'

„épülvén, vízfönt szabadságokban állott helyek-
be való vízfő állások némely Székekben pedig,
„nevezetesen Csíkban a Hámorosok, és Orállók
„közé álván, ha mikor zárló alá vízfő akar-
„nának menni, és a' Hámoros Tíft, és
„Harmintzados meg-nem engedik, azért bo-
„tsattafsanak vízfő, és a' Zárló alá vétessenek
„ollyanok-is.

tak-is a' Fejedelmek forgalmatosan arra, hogy az ő fámok a' Hazának kárával ne kissebbedjék. (j)

XX-dik Tzikkely.

Különös szokása volt a' Székely Nemzetnek ember emlékezetétől fogva az, hogy mivel Nemzeti Szabadsága érént, fen-

(j) Meg-volt tiltva régen, hogy senki a' Székely köz-nép közül magát Jobbágyságra ne adja, avagy ha valaki közülök magát a' Katonaság alól ki-húzáván, önként jobbágy-nak le-kötelezte-is, az Ezeredes Kapitány által az alól fel-fabadittassék, és ha másodszor is azt tselekedni méréflette, halállal büntetessék. A' melyről így áll az 1608-dik éftendőbéli törvény: „Jelenti Nagyságod, „hogy a' Székelység közül fokban magokat az „Ország' éólgálatyától meg-vonván, fabad a- „karattyok érént magokat jobbágygyá tették; „mely miatt a' közönséges dolgokban fogyat- „kozás esik: Tettzett azért hogy Generális „Urammal circaltassa-meg, és a' hól a'féle ta- „lálkozik, foglalja ki az Ura kezéből, és resti- „tuállya priori statuis ha pedig másodszor-is meg „probállya hogy ismét Jobbágyságra adja ma- „gát, halállal büntetessék-meg.”

fenkinek, semmi adózással (v) nem tar-

d 4

to-

(v) Ezen Törvényes, és hajdani szabadságát a Székely Nemzetnek bizonyították Első Mátyás Királynak az Erdély Ország' Vajdájához Méray Magyar Balá'shoz 1473-dik éftendőben küldött tulajdon parantsolattya. Erdély Ország'nak 1599-dik éftendőben hozott Törvényneinek 4-dik Tzikkellye.—Oláh Miklós Eftergomi Érsek a' maga Atila nevezetű Historiájának 18-dik Réfében, a' hól így ír:

„A' Székelység sem a' Királynak, sem másnak
 „semmi Adót nem fizet, ki-vévén, hogy ha,
 „a' Király, vagy koronáztatik, vagy házaso-
 „dik, vagy pedig a' Királyné Férfi Magzatot
 „fűl, fejenként a' hatodik ökröt a' Királynak
 „adják „ Bonfinius Antal nem külömben Hi-
 storicus a' Magyar Orzági Királyokról írt el-
 ső Könyvében, a' melyben azt jegyzi-fel:
 „ A' Székely Nemzet, a' mely valóságosan a'
 „Scitháktól véli eredetét, semmit a' Királynak
 „nem fizet, hanem némelykor házanként egy
 „ökröt, de azt sem parantsolás-éferént, hanem
 „különös jelentés és kérelem mellett, úgy hoz-
 „ván az Ország' fűksége magával, a' Király-
 „nak ad.,,

tozott, a' Ló Fők, és Gyalogok, vagy a' Köz-nép, elsőben midőn a' Király megkoronáztatott; másodszor, midőn a' Király meg-házasodott; harmadszor, midőn a' Királyné első Férjfi magzatot kült, minden hatodik, nagyobb és jó Ökreiket a' Királynak adják, és ezen Adomány Ökör-sütésnek neveztetett, a' végből, hogy az olyan Ökrökre azonnal a' Királyi bélyeg süttetett. (a)

NE-

(a) Kérdés támadhat itten arról, hogy noha ugyan a' Nemes Székely Nemzet a' maga hajdoni szabadsága, és törvénye-zerént, minden Adó-fizetéstől, és más akármely tartozásoktól ment volna, mindazonáltal mivel eleitől-fogva, a' Gyalogok és Köz-renden való, és némely helységben a' kisebb, vagy kisebbet tehettségű Ló-fők-is magok közt a' közönséges, és helyebb meg-nevezett terheket viselték, sőt az Erdélyi Fejedelmek alatt, Erdélynek Magyar Orzágtól való elválása után, gyakran a' mostoha idők, és környülálások úgy hozván magokkal, adót-is fizettek volna — ; meg-maradott-e ezen Nemzet az ő régi szabadságában, és Praerogativájában, vagy sem? Meg-maradt igen-is, a' mint azt, a' következendő okok bizonyítják:

I-för.

NEGYEDIK RÉSZ.

A' Székely Nemzetnek Jussairól, Szabadságiról, és Privilegiumiról.

XXI-dik Tzikkely.

MInt hogy a' Székely Nemzet légyen az, a' mely a' maga lakó földjét fegyver-

Leír. Mert noha főképpen a' köz-nép a' Székely Köz-társaságnak kezdetétől fogva magok közt a' közönséges terhet viselte; még-is első Mátyás Magyar Országának Koronás Királya, maga tulajdon 1473-dik eften-dőben költ Parantsolattyában kegyelmesen meg-esmérte, hogy a' Székely Nemzet sem az ő Királyának, sem pedig az ő emberének, és alattta valóinak semmi adózással nem tartozik.

Il-íor. Mert 2-dik László Magyar Ország' Királya alatt 1514-dik eften-dőben az Ország' régi bé-vett Lokálból öfve fedett, és Királyi hatalommal meg-erősített Tripartialis Tör-

verrel, fok vér ontással, és oly' régen,
 hogy mind Magyar Országánál, 's annak
 ditső-

Törvény' 3-dik Részének 4-dik Tzikkellye-is
 (a' mely fellyebb a' 4-dik Tzikkelyben fő-
 rul-őzra le-íratott) bizonyossá téli az egész
 Székely Nemzetnek valóságos, és kérdést
 nem szenvedő Nemesi Szabadságát.

III-for. Mert jóllehet az Erdélyi Fejedelmek
 alatt, sőt azután-is, ha nem állandóképpen,
 de gyakorta Adót-is fizetett a' Köz-nép; mind-
 azonáltal első Leopóld ugyan Magyar Or-
 szágnak hőldog emlékezetű Királya, minek-
 utánna Erdély Orzága ő Felsége hatalma a-
 lá víőőa adta-vólna magát, az Orzágnak
 1691-dik éőrendőben adott kegyelmes Kötés-
 Levelében (Diplomájában) nevezetesen a'
 14-dik Tzikkelyben ily' ki-fejezéssel esméri,
 és erőőti meg kegyesen a' Nemzetnek őői
 Szabadságát: „A' Székely Nemzet, mint
 „leg-vitézebb hadakozó Nép, valamint azelőtt
 „semmi adózással, katona tartással, dézmá-
 „val, és más akármely néven nevezendő fize-
 „tésekkel, a' maga Jóőágára-való-nézve, mellyet
 „a' fel-kelésnek terhe alatt bír, senkinek nem
 tar-

ditsőséges Királyainál, mind pedig az
 Erdély Orzági Fejedelemségnél, és an-
 nak

„tartozott; úgy éntén ezután-is minden adó-
 „zástól ment légyen; de az Orzágot maga köl-
 „tségin védelmezni köteleztetik.

IV-*for.* Mely éentséges Diplomáját Első
 Leopóld Királynak, minden Successorai, ugy
 mint Első Jo'sef, Hatodik Károly, Mária
 Thérésia, Második Leopóld, és mostan di-
 tsőségesen uralkodó Második Ferentz Fel-
 séges Királyok-is kegyesen meg-erősítették,
 confirmálták.

V-*for.* Mert az Ország-Gyűlése-is mely
 1555-*dik* ééztendőben Fejérváron tartatott
 nyilvánóságossá téézi a' sokkor meg nevezett
 Nemzetnek kétség kívül való Szabadságát,
 midőn ily' végezést tett: „A' Székely Nem-
 „zet az ő régi Szabadságában minden sérelem
 „nélkül meg-tartassék, és tsak a' Zsellérek,
 „Szólgák, és más czekhez hasonlók a' Porták
 „fámába vétessenek.

VI-*for.* Mert az Erdélyi Fő-Igazgató Ta-
 náts-is (Gubernium) 1758-*dik* ééztendőben
 Janu-

nak Fejedelmeinél régibb légyen, foglalta-el, és azon el-foglalt Tartományt
(jó

Januáriusnak 26-dik napján költ Decretumában így ír a' Nemzetnek eredet-ferént való Szabadságáról és Nemességéről: „Tudni való dolog az, hogy a' Székely Szabadság fők Saeculumokat fők Királyok' és Fejedelmek' idejét, Adományait felyül haladó, nem valamely kemény-ferént költ Levél, hanem az egész Székelységet illető közönséges Indultummal stabilitatott régi szabadság, és természet-ferént való Nemesség.

VII-ker. Mert a' Székelységnek 1662-dik éftendőbéli leg-első pénzbeli fizetése, a' Nemzetnek önként való jó-akarattyából történt, a' mely nem Adó-fizetésnek, hanem valójában segítségnek (subsidiumnak) lenni állítatik, mely-béli végezése az Orfágnak ezeket foglallya magában: „A' Székelységet Nagyságod' Biztossa, (Commissariussa) által találtassa-meg Udvarhelyt, holott ő nékiek Közönséges Gyülések lézen Sz. György Nap előtt való Hétfőn, hogy az Unionak tartása-ferént, az Orfág' több rézeit meg-éánván
a' kik

(jó rend-tartásukat szabván, mindjárt előre-is magok közt, hogy az által díszesen,

„a' kik ebben a' terhelésben egygyet értenek, ők-is e'beli segítségüket meg-ne vonnyák.

VIII. *for.* Mert minekutánna idő jártával a' Nemzet tapasztalta volna, hogy ezen fellyebb említett önként való, és szabad akaratból érzésmazott segítség' adása némelyek által mintegy tartozó kötelességül vétetvén, rozzé következtetéseket huzzon maga után, azonnal 1696-dik és 1701-dik évtendőkben tartatott Ország-Gyűléseiben az iránt való Törvényes Ellenmondását (Protestatióját) fel-adta, és azt azután való időkben-is maga törvényes Jussának, és Szabadságának fel-tartására több ízben-is megújította.

IX. *for.* Mert Erdély Országának ezen leg-rossabb környül-állásaiban, nem tsak a' Székelyek, hanem még a' Partiumban, vagy is Nemes Magyar Országhoz tartozandó Vármegyék-beli Nemesek-is (a' mint ezt a' Compillata Constitutiók 5-dik Réfének 33-dik és 35-dik Edictumai bizonyitták) Jószágoknak, sőt Nemességeknök el-veztése alatt-is ádozni ként.

sen, és hafnoson a' magok Köz-társaságok kormányoztathatnék:) fok gondolk-

kényszerítették: „Ha ki a' Nemesség közül „a' kéntelenségből reá vetett summát meg-nem „adhatná, vagy meg-adni nem akarná, adgya- „meg más érette, 's azt a' Jófágot, a' melytől „az Adót meg-nem adta, foglalja-el, és bírja zá- „logúl, miglen pénze a' Debitor által le-nem té- „tetik,, Az 35-dik Edictum pedig ezt foglalja „magában: A' Partium-béli Atyánkfiai jelentik: „hogy a' Békés Vármegyei Nemesek nem akar- „nak fizetni a' töllünk Országúl fel-vetett rend- „kívül való Adózásokban; Végeztetett azért: „hogy ha az ilyen Országúl fel vetett Summá- „ba nem contribuálnának, Nemességektől kell „meg-válniok.

X-fer. Mert noha nem tsak Erdélyben, ha- nem Magyar Országban-is az 1647-dik 26-dik; 1649-dik 17-dik; és 1723-dik ezentö-béli 6-dik Articulosoknak bizonyosága-kerént, az Ármálisták a' Vármegyék által taxáltatván, a' Éltéséghez ké- pest, minden ezentöben bizonyos summát, az úgy nevezett Domestica Cassába fizetnek; és a' kik más Földes Uraknak földjökön lak-

nak

kodással, és terhes vigyázással védelmez-
 te, és tartotta meg; végtére pedig mind
 ma-

nak, és élnek, mind Dézmát, mind füst-pénzt
 földes Uraiknak adnak, mind pedig fekek-
 kel, és kézi munkával azoknak főlgálatot te-
 nek; mindazonáltal a' több Főbb, és közép-
 rendbéli Nemesekkel egyenlő Nemesi szabad-
 sággal, és Praerogatívával minden kétség ki-
 vül élnek; hogy pedig a' Fő Székelyek, a'
 Vármegyékben lakó Főbb Nemesekkel, az
 Egyháziak, az Egyházi Nemesekkel, és a' Köz-
 Nép, vagy-is Gyalog Székelyek, a' Várme-
 gyebéli Armálistákkal egyenlő Rangban légye-
 nek; az Erdélyi Főigazgató Tanátsnak 1755-dik
 éftendőben Felséges Királyné bóldog emléke-
 zetü Mária Theresiához lett Fel-adásának ere-
 jével bizonyittatik, a' mely főrul-főra ezt fog-
 lalja magában: „A' Jóágos Székely Neme-
 „sek, a' Vármegyék-béli bírtokos Nemesekkel,
 „az Egyházi Nemes Személyek, az egyházi Ne-
 „mesekkel, a' több Privilegiatus Székelyek, a'
 „Vármegyékben lakó Armálista Nemesekkel e-
 „gyenlők.

XI-fer- De leg-hathatósabban erőfittetnek
 mind

magát, mind a' maga tulajdon földjét önként a' Királyok, és Fejedelmek hatalma alá adta; nem ok nélkül bizonyára

mind ezek azzal, hogy valamint néhai boldog emlékezteti 2-dik Leopold Király és Fejedelem 1791-dik éftendőben költ, és Erdély Orfága Köz-Gyűléséhez adott Királyi Felteteleinek (Propositioinak) 7-dik Tzikkellyében kegyesen kívánta, hogy az Egyházi Nemesek, és Armálisták, kik a' több és Főbb Nemesekkel egyenlő szabadsággal, és Praerogatívával bírnak, az Adó-fizetéstől fel-fabadíttassanak. Ugy Eintén mostan ditsösségesen Uralkodó 2-dik Ferentz Kegyes Királyunk-is aztat kívánván, a' Székely Katonaságra való-nézve, azt véghez-is virte, minthogy őket 1802-dik éftendőben költ kegyes parantsolattya által, nem tsak az Adózás' terhetől fel-fabadítani; hanem még azt-is, a' mit némelyek előre fizettek volt, nekik vissza fizettetni kegyesen méltóztátott; mely kegyességiért ő Felségét nem tsak a' Székely Nemzet, de egész Erdély Orfága-is örökösön álgya, és áldani fogja. Valóságos tehát és bizonyos, hogy a' Székely Nemzet, mind

ra fok munkálkodásai, és véres veritékei után különös Jussokkal, és szabadsággal bír; de főképpen hajdon a' Magyar Orzági Királyoknak ditsőséges Uralkodások alatt élt vala.

XXII-dik Tzikkely.

A' három Rend-béli Székelyeknek Közönséges Juralmok, melyet tulajdon magok Vitézségek által szerzettek, és nem más valaktól nyertek, az tehát: hogy ők mindnyájan a' leg-nagyobbtól fogva, a' leg-kissebbikig valóságos *igaz feületett és Privilegiatus Nemesek* légyenek, és olyanoknak esmérteessenek; következendőképpen mind azon Törvényekkel, Szabadságokkal, és Praerogatívákkal, a' mellyekkel a' Magyar, és Erdély Orzági kétség kívül való valóságos Nemesek élnek, méltóképpen bírnak. (b)

e

XXIII

e' máj napig-is, a' maga hajdani Nemesi Szabadságában, és Praerogatívájában, a' fok vízon-tagságok után-is, áthatatosan meg-maradott légyen.

(b) A' Magyar Orzági, és Erdélyi Nemesekről
főlla-

XXIII-dik Tzikkely

A' Székelyeknek különös Praerogatívái Személyekre nézve.

Első. Hogy minekelötte Törvénybe idéztefsenek, és Törvényesen elmarasztassanak, Személyekben senki által meg-

nem

éóllanak leg-főképpen 2-dik András Király' 1-ső Decretumának 2-dik Tzikkellye, és a' Tripartialis Törvény' 1-ső Réfének 9-dik Titulussa. A' Székely Nemzetről pedig, ugyan a' már töbför elő-hozott Tripartialis Törvény' 3-dik Réfének 4-dik Titulussa, és az Aprob. Constit. 3-dik Réfének 76-dik Tzikkellye. Ezekhez-képest Oláh Miklós a' maga *Atila* nevezetű Historiájának 17-dik Réfében ezeket írja, ugyan a' Székely Nemzetről: „Mindnyájan Nemeseknek tartják magokat, mint a' Hunnuso-
„nak valóságos maradéki. Nem-is ok nélkül él-
„nek azon Praerogatívával, minthogy magok közt
„senkit egyik a' másiknál Nemesebbnek nem es-
„mérnek, és a' leg-kisebb köztök olyan szabad-
„sággal él, mint a' leg-nagyobb.

nem tartóztathatnak, el-nem fogattathatnak (c)

XXIV-dik Tzikkely.

Másodszor. Hogy senki a' Székelyek közül, a' Vajda, vagy Nemzet' Ispánnya (e' mostani időben a' Királyi Tábla') eleibe parantsolat által nem idéztethetik, hanem ki-ki a' maga zemélyyét illető Széken keresressék, és ítéltefsék-meg, és úgy azután vitetethetik fellyebb való Bíró eleibe az ügye. (d)

XXV-dik Tzikkely.

Harmadszor. Mindennémü Pólgári,
e 2 és

(c) Ki-vévén ha valaki közüllök halált érdemlő bünt, tudniüllik: Éántéándékkal való gyilkosságot, gyújtogatást, tólvajtságot, és erőszakos házasság-törést el-követne, és a' követett gonofságnak helyyén el-fogattatnék.

„(d) Parantsolattal senkit se hi hassanak se „Vajda, sem Ispány Urak' eleibe, hanem kit- „kit Széken kéressenek előbbör, és a' ki meg- „nem igazúl, az Kérdőjével mehessen-el Or- „szág' Törvénye-kerént.„ Ezek a' Éokás-béli Tör- vény' 6-dik Tzikkelyének Éavai.

és Hadi Tifztségek (e) valóságos, és gyökeres Székelyeknek, és nem idegeneknek adattaisanak (f)

XXVI.

(e) Ezen Jussa a' Székelyeknek, a' közelebb el-múlt Századokban annyiban fenvedett változást, hogy a' Hadi Tifztségekre Generálisokat, és Kapitányokat, kületett, és valóságos Székelyekből maga nevezett a Fejedelem. A' Pólgári Tifzteket pedig, úgymint Fő, és Vice Király Birákat a' Nemzet választott magának. Bizonyittrák ezt az Aprobata 2-dik Réfje Első Titulussának 5-dik, 6-dik, és 7-dik Tzikkellyei, és a' Compilata Constitutio 2-dik Réfje Első Titulussának 1-ső 2-dik, és 5-dik Tzikkellyei.

(f) Sőt, a' Nemzetnek ezen most elő-hozott Jussát, Nagy Ditsőségű Első Leopóld Magyar Orzági Király-is ezen módon, maga Diplomájának 5-dik Tzikkellyében 1691-dik éftendőben, Karátsony Havának 4-dik napján erőfitette meg: „Mindenekben, akár a' köz-
„jót t: i: akár az Igazság' ki-éölgáltatását, akár
„pedig a' Gazdaságot illető dolgokban, Ma-
„gyar, Székely, és Száz Nemzetekből való va-
„lóságos Hazafiak által, minden Vallás-béli kü-
„lömbség nélkül kormányoztatni fognak, és
„senki külső Nemzetből való Személy a' Hiva-
„talokban, és Tifztségekben valahányfór ezek ü-
„ressek lefnek, elejekben nem tétetik: ki-vé-

XXVI-dik Tzikkely.

Negyedker. Hogy a' Hadakozó Székelyek-is, valamint fíntén az Erdély Ország más két rend-béli Nemzetek, nem különben hanemha a' Haza' védelmezése kívánnya, külső Tartományokra magok Országából tartoznak ki-menni (g)

XXVII-dik Tzikkely.

Noha ugyan az elől fámlált, és más több Jutlokkal, és Szabadságokkal a' Székely Nemzet az ő fok rendbéli jeles tselekedetiért jutalmaztatott légyen meg: tsudálkozásra méltó dolog mindazonáltal, hogy a' Nemes Magyar Nemzetnek

e 3

Díja

„vén egyedül azt, ha valaki a' Mi, és az Ök „meg-egyezett akaratunkból, a' Mi ajánlásunk „mellert, a' Hazafiak közé bé-vétetni fog.

(g) Nemkülömben ezen Szabadságban-is a' Székely Nemzet, annyiszor meg-nevezett boldog emlékezetű Első Nagy Leopold kegyes Király által, ugyan a' főkör előhozott Kegyelmes Diplomájának 15-dik Tzikkellyében ezen ízavakkal erőfittetett meg: „Meg-egyezik abban-is vizontag Ő Felsége kegyel-

Díja 200. a' Székelyeké pedig csak 25. Magyar forintokat tézen. (b)

XXVIII-dik Tzikkely.

A' Székely Nemzetnek Pólgári Törvényes, és Gazdaságbéli Dólgait, és ügyeit illető Jussai ezek főképpen.

Első. Hogy a' Székely Ember, ha éintén a' Fejedelemhez való hitetlenségéért a' Fejit el-vefti-is, az Örökséget el-nem vefti, hanem az a' Successorira, és Testvéreire marad. (i)

XXIX-dik

„gyelmesen, hogy a' Székely Katonaság Erdély Országából ki-ne vitessék külömben, hanem ha a' Hazának védelmezése, és a' éükség úgy hozná magával.

(b) Ezen Díj' külömbbségének nem más az oka, hanem minthogy a' Székely Nemzetnek eleitől-fogva mindenkor jussa vólt maga közt hasznos Törvényeket hozni, ebben-is tulajdon Nemzete' mivóltához magát alkalmaztatni kívánta.

(i) Bizonyíttyák ezt a' Tripartialis 3-dik Rézének 4-dik, és ugyan a' Éokás-béli Törvénynek 30-dik Tzikkellyei. „A' Székely ember
a' ma-

XXIX-dik Tzikkely.

Másodszor. A' Székely Örökség, vagy-is Jótág tsak egyedül a' Fiakat illeti, a' Léányok pedig az Attyok' Javaiból tsupán tsak tisztességesen ki-házasíttatnak; hogy ha mindazonáltal válaki közüllök Férfi Magzat nélkül meg-halálozván, tsak Léány Magzatokat hágy maga után, annak minden Javai a' Léányira háromlanak, és az ilyen Léányok *Fiu Léányoknak* neveztetnek (k)

XXX-dik Tzikkely.

Harmadszor. A' Királyi Jusnak, melynek erejével a' Mag nélkül meg-hólt, és a' hitetlenségbe esett Személyeknek Javai a' Fel-

e 4

ség-

„a' maga örökségét semmiképpen el-nem veſt-
 „heti, ha fejét hitetlenségért el-veſténé-is, hanem
 „az Attyafiaira marad.” Ezen Törvény mind-
 azonáltal a' Száz Sebesben tartatott 1562-dik
 eſztendőbéli Ország Gyűlése által el-törölte-
 tett, de 1599-ben megint helyre állíttatott.

(k) Ezen Jusnak fundamentuma a' Fegyver-
 viselés; mert a' Férfiak, és nem az Aſzo-
 nyi

ségre háromlani foztak, a' Székelyek' örökségiben, és javaiban helye nintsen, (1) ha csak azt valaki önként a' maga jószágába bé-nem hozta; mert a' mag nélkül ki-halt Székelyeknek Javai az Atyafiakra, vagy ha azok nintsenek, a' komfédjaira háromlanak. (m)

XXXI-dik

nyi Nem, fegyverrel nyerték, és tartották meg a' Székely földet,

(1) Ezen Jussát a' Székely Nemzetnek az Approbata Constitutio 3-dik Részének 76-dik, és az 1571-dik éftendő-béli Törvénynek 25-dik Tzikkellyei bizonyították.

(m) Hogy a' Mag nélkül el-halt Székelyeknek Javai, a' Nemzetnek hajdoni szabadsága ellen, a' Fiscusra, vagy-is Fejedelemre ne háromoljanak, Első Rákotzy György Fejedelem 1636-dik Éftendőben maga különös Privilegiuma által meg-erősítette, a' mely ekképpen következik:

MI RAKOTZI GYÖRGY Isten Kegyelmeből Erdély Országának Fejedelme, Magyar Ország részeinek Ura, és a' Székely Nemzetnek Ispánnya 's a' t. adjuk tudtára mindeneknek a' kiknek illik: hogy mivel a' leg-

XXXI-dik Tzikkely.

Hogy a' Székely Nemzet mint Ha-
di Emberek, *II-dik* Ferdinánd Királyi Com-
mis-

leg-közelebb el-múlt ektendőben, Pünkösöd Havában Fejér-Váron tartott Ország-Gyűlésében, néhai Ts. Hídvégi Mikó Ferentz Tanácsosunk, Kamarásunk, és Csík Gyer- győ, és Káron Székeinknek Fő Kapitánnya, és Értsey Tóldalagy Mihály nem-külömben Tanácsosunk, és Maros-Széknek Fő Kapi- tánnya, a' mi hív, és Mi előttiünk kedves három rendbéli, t. i. Főbb, Ló-Fő, és Gyalog Székelyeinknek, a' kik akárbol Erdély Or- szágában, de főképpen a' két Székely Szé- kekben laknak, neveken, és semélyekben, az ő leg-régibb szabadságoknak vissza ál- litására minket alázatosan kértek volna; Tovább pedig a' leg-közelebb tartott ugyan azon egész Székely Nemzetnek Mustrája al- kalmatosságával; most pedig midőn Ara- nyos Székben azon Nemzetnek Mustráját

mifsariussainak bizonyítása, Első Mátyás
Ma-

tovább-is folytatnók, némely Hiveink az e-
gész Székely Nemzetnek nevében hasonló
módon Mi előttünk esedeztek volna, kegyel-
mesen őket meg-halgtatván, egyfersmind pe-
dig meg-gondolván, és fiivünkben forgat-
ván a' Királyoknak, és Fejedelmeknek az
ő hív Jobbágyaihoz viseltető Kegyessége-
ket, és adakozásfokat, úgy ellenben a' Job-
bágyoknak az ő Fejedelmekhez való dítsé-
retes hívségeket, és egyenességeket, 's on-
nat fármazó hív főlgálattyoknak, és há-
ládatofságoknak kékségét, mellyek által
mintegy meg-öldhatatlan kötelekkel annyi-
ra öfve kaptsoltnak, hogy egyik a' má-
sikát főlni, táplálni, nagyobbítani, és
meg tartani láttzattassanak. Hogy tehát
a' mi réfiünkről inkább, és elsőben a'
Mi kegyességünket, a' Mi hív Székellyeink
tapasztalják, hogy sem ők a' magok hív
főlgálattyokat Mi mellettünk tegyék, bi-
zonyoson tudva lévén mi előttünk külö-
ben-is

Magyar Orzági Királynak Privilegiuma, és

*ben-is, mely hívséggel, kékséggel és nem
kisebb katonaság-béli vitézséggel a' Mi e-
löttünk, uralkodott bódog emlékezetű Feje-
delmeknek főlgáltak, és Mi hozzánk-is,
a' Mi uralkodásunknak, a' mely Mipékünk
az Egektől adatott, kezdetétől fogva, min-
den leg-bívebb Jobbágyot illető, és Hazá-
ját ferető Pólgártól meg-kivántató köteles-
ségeket forgalmatoson, és ditséretesen meg-
tették; Mi-is leg-nagyobb reménységgel
tápláltatunk a' mi egész hív Székely Nem-
zetünk iránt, hogy valamint Mi ő hozzá-
jok való kegyes indulatunkat meg-mutat-
tyuk, ök-is víkontag a' magok bajdoni, és
Öseiktől vett hadakazó erejeknek ditsére-
tével hozzánk való hívségeket meg-bizonyi-
tani el-nem múlattyák; mind azon köte-
lességeket, a' mellyek egy jó erköltsű vitéz,
és hív Nemzettől meg-kivántatnak, min-
den Mi ellenünk, és édes Hazánk ellen tu-
sakodó ellenségeink ellen forgalmatoson meg-
té-*

és Első Nagy Leopóld, ugyan Magyar Ország' ditsőséges Királyának és Romai Csá-

*tefik, és mind Mi hozzánk, mind pedig a' mi utánnunk következő Erdély Orfkága törvényes Fejedelmeihez különös áthatatossággal, és hívséggel vífeltetni fognak. Mely okokra, és általok tollünk kívánt kegyességiinknek világos és örökös bizonyosságára való nézve, az egész Székely Nemzetnek, és az ők mind két ágon lévő maradékoknak azt a' Szabadságot, és Praerogativát, ezen tulajdon Privilegiumunknak erejével, kegyesen adjuk, engedjük, és ajándékozzuk: Hogy ha valaki közüllök ezen-túl mag nélkül meghalna, soba, és semmi időben annak örökségét, sem a' Mi réfküinkre, sem pedig a' Mi utánnunk törvényesen uralkodó Erdély Orfkági Fejedelmeknek réfkere Fiscussaink elne foglalbassák, hanem az olyan mag nélkül el-halt Személlyeknek Fókága és öröksége, a' Nemzet leg-régibb fokása-ferént, az ő Nemzete-béli seméllyekre, t. i. fom-
féd-*

Császárnak, Erdély Országának kegyesen adott Kötés-Levele' 14^{dik} Tzikkelye féről

fédjaira, és azoknak mind két ágon lévő Maradékokra fáljon, és maradjon. A' mint-is hogy a' feljebb meg-nevezett Székely Nemzetnek, és az ő mind két ágon való Maradványinak, ezen Adomány Levelünket, örökösön tartandó Privilegiumképpen nékik, mind közönségesen, mindenik Székely Szék-bélieknek különösen adjuk, ajándékozunk, és engedjük. Valaminthogy ezen jelen való ajándék és Privilegialis Levelünket, az egész három-Széki t. i. Sepsi, Orbai, és Kézdi Székekben lakó hív Székelyeinknek-is, tulajdon örökös Privilegiumunk formájában ki-adatni el-végeztük, ezen saját Levelünk' ereje, és bizonyysága mellett. Költ a' Mi Szamos-Ujvári Várunkban, Böjt-elü Havának 30^{dik} napján 1636 éftendőben. Rákötzi György (n)

T.K. (IPH.)

(n) Ezen Privilegium Kézdi Székben, Maksza nevezetű Helységben, 1636^{dik} éftendőben, Böjt-

rént, minden adózás' terhétől (ide nem értvén a' Nemteleneket, és Jobbágyokat) ment légyen (o)

Bőjt-más Havának 6^{dik} napján , Sepsi Kézdi, és Orbai Székeknek Közönséges Gyűlésében közönségesé tétetett, vagy-is felőlvastatott.

(o) De midőn valaki az Erdély Ország Gyűléseinek Végezéseit, sőt magát az Approbata, és Compilata Constitutiokat olvassa, az igazsággal ellenkezőnek lenni állittya azt : hogy a' Székely Nemzet Adót nem fizetett, melyre ez a' felelet:

I. Hogy, igen-is a' Székely Nemzet, soha mind addig, miglen Erdély Országá Magyar Orzágtól el-nem vált , és kiváltképpen Isabella Királyné, és János Hertzeg' idejében az Ország oly' nagy terhek alatt, és sok viőontagságok között helyheztetett volna, hogy úgy éolván, már magán sem segithetvén, az adózásnak terhét nem viselhette, adót nem fizetett; hanem minekutánna 1544^{dik} és 1545^{dik} éftendőben Sz. György Havának 24^{dik} napján, Tórdán tartatott Ország Gyűlésében a' három bé-vett Nemzetek azt

vé-

végezték volna-el magokban, hogy mivel mindnyájan egy Hazának lakossai, és Pólgári vólnának, és a' Hazai feretet azt hozná magával, hogy mindnyájan egyenlő akarrattal, forgalmatossággal, és kézséggel a' Hazának bódogulását efközölvén, azt egyenlőképpen védelmezzék, és senki azon terhek alól, a' mellyek az Ország bódogulását illetik magát ki-ne húzza, hanem mindnyájon, mind a' Haza védelmezésében, mind a' pénzbeli fizetésben, mind pedig akármely más környül-állásokban elő adandó éükségekben, az Orzágnak hajdani éokása, és rend-tartása-ferént, mind a' három, tudniillik Magyar, Székely, és Száé Nemzetek a' Hazának terheit egyenlőképpen viselni tartozzanak: a' Székely Nemzet-is, olykor olykor a' éükséghez képest bizonyos summa pénzt, segittségképpen fizetett.

II. De azon időben-is mindnyájan a' Székelyek koránt sem adóztak; mert valamint fellyebb meg-mutattatott, hogy a' Székely Nemzet három rendbeli, úgy mint, Főbb,

Ló-

Ló-Fők, és Gyalog Székelyekből áljon, úgy bizonyos az-is, hogy a' Főbb, és Ló-Fő Székelyek soha formális adót—senkinek sem fizettek, hanem tsupán tsak a' Gyalogok, és főbbeknek, 's Ló-főknek Jobbágyai, és a' 'Sel-lérjei; Sőt a' Gyalog Székelyek-is nem valamely kényszerítésből és állandóképpen, hanem tsak némely környül-álásokban, és önként való jó akarattyokból az Ország' főkségére fizettek, a' minthogy ez, az 1608-dik ezentendő-béli Martiusnak 3-dik napján Kolo'sváron tartatott Ország-Gyűlésének rendeléséből, a' mely így áll: „A' Köz-Székely-seget pedig Nagyságod, Embere (Commissarius) által találta-sa-meg Udvarhelyt, holott „ő nekik Közönséges-Gyűlések lézen Sz. György „nap előtt való Hétfőn, hogy az Uniónak tartása érént, az Orzágnak több részeit, a' kik ebben a' tereh viselésben egygyet értenek, meg- „fánván, ők-is e'béli segítségüket meg-ne von- „nyák, nyilván ki-tettzik.

III. Hogy pedig a' Főbb és Ló-Fő Székelyek ezen fellyebb le-írt főkségekben-is az adózásnak terhét nem viselték, az 1559-dik ezenten-

Eftendőbéli Juniusnak 12-dik napján, Károly Fejérváron tartatott Ország-Gyűlésének rendeléséből minden kétség-kivül által lehet látni, a' melyben a' Székely Nemzet iránt e' következők foglaltatnak:

Elsőben „A' Főbb Rendbéli Székelyek mindnyáján, azokkal a' Ló Főkkal együtt, a' kik törvényesen az ő hajdoni Őseiktől fázmoztak, és a' kiknek Elei első Mátyás és más Királyaink alatt híven hadakoztak, ezen-túl se adóznak, sőt a' magok szabadságában megmaradván, a' katonáskodásra, és fegyver-viselésre tartassanak, a' kiket a' Fejedelmek Bizonyos időkben meg-probáltassanak, és az ő hadi kézületeket meg-visgáltassák; mindazonáltal a' Ló-Fők a' Dézmát, a' mellyet a' Főbb Székelyek-is az előtt ő tőlők meg-vettek való, a' Fejedelemnek adják-meg.

„*Másodszor.* A' Porták' fámába fámálaltassanak tsak a' 'Sellérek, Szólgák, és Közönséges Nép.

IV. Sőt az-is; Hogy a' Gyalog Székelyek tsak az Ország' némü-némü fűkséges környül-állásban bizonyos sumrát fizettek lé-

gyen, az 1662-dik esztendőbeli October Havának 20-dik napján Meggygyesen tartatott Ország-Gyűlése bizonyossá teszi; mert noha akkor a' Török az Ország által fizetett adór, háromszor annyira, mint az-előtt volt, fel-emelvén, a' végeztetett vala a' Fejedelem, és az Ország által, hogy a' Székelységen, mind a' Szabad (az az Gyalog) mind pedig a' Jobbágy rend, a' kinek négy vagy több ökre vagyon egy Tallért, a' kinek két ökre vagyon fél Tallért fizessen; mindazonáltal ezen Rendelése, és Végzése az Orzágnak, csak annyi időre volt meg-határozva, miglen az Ország a' Török iga alól fel-fabadúlhat. Mely Tzikkelye a' meg-írt Ország Rendelésének ezeket foglalja magában. „A' Székelységen mind Szabad, és Jobbágy Rend, a' kinek négy ökre, vagy több vagyon, egy egy Tallért, a' kinek két ökre vagyon fél Tallért, avagy egy forintot; a' kinek pedig semmi, marhája nintsen, négy ember fizessen egy Tallért; mivel pedig az Orzágnak ilyen rendkívül való szükségében, és pusztult állapottyában, Nemesi Szabadságoknak sérelmével-is kén-
serit-

„Érítettnek az adózásra lépni, Isten az idegen Nemzeteket e' Hazából ki-vívén, adózással újjobban ne terheltefsenek. „

V. Végtére csak ugyan a' Hazából ki-üzettetvén a' Török, minekutánna az Ország első Nagy Leopold Magyar Ország Ditsósseges Királynának hatalma alá víéfa jott volna, ezen örök emlékezerü Felséges Király által, 1691-dik éftrendőben Karátsony Havának 4-dik napján költ kegyes Diplomájának 3-dik Tzikelye-ferént, a' Gyalog, vagy-is Köz-rendbéli Székelyek-is a' felyebb le-írt adózásnak terhe alól fel-abadittattak. Mely kegyes Királyi Diplomához, noha ugyan a' Gyalog Székelység erőssen ragafzkodot^o felyen, mindazonáltal a' más két rendbéli, Magyar tudni-illik, és Száf Nemzeteknek terhe for-sát továbbra-is évíekre vévén, harmintz-öt ezer Forintokból álló summát, a' Székely földön való Taxás, úgy mint Kézdi-Vásárhely, Sepsi-Szent György, Illye-falva, Beretzk, Csik-Szerda, Székely-Udvarhely, Martos-Vásárhely, és több ilyen Privilegiatus

Mező Városokkal, és több nemtelen, 's jobbágy Lakosokkal egyetemben, önként magokra, mintegy segítségképpen fel-vállalták; mely Summát minekutánna a' mostani Székely Katonaság 1764-dikben fel-állittatott-is, egész a' most leg-közelebb el-múlt 1802-dik éftendeig (mellyben mostan Uralkodó Kezgyes Királyunknak Második FERENTZ Ö Felségének Atyai kegyességéből a' Székely Katonaság fel-fabadittatott) a' több Székely földön lakó fabad, és jobbágy Személyekkel együtt, fizették.

VI. Szükséges mind ezekre azt-is megjegyezni itten: hogy a' midőn az Ország-végezéseiben, és Approbata, és Compillata Constitutiókban a' Székelység' Adózásáról vagyon emlékezet, koránt sem úgy kellett azt érteni, mintha azon Adózás' terhét a' Székely Nemzet egészen maga viselte volna, hanem úgy, hogy annak tetemesebb, és nagyobb részét az Örmények, Oláhok, Rátzok, Kereskedők, külömbb-külömbb-féle Mester-emberek, Taxás-Hellyeknek, vagy-is Városoknak lakossai, a' Fő, és Ló-fő Székelyeknek Jobbágyai-

gyai, és 'Sellérei, kik annyi fázadoknak el-
folyása alatt, valamint más Országokban-is
fokott történni, és a' Székely-földre fázmoz-
ván, ottan le-telepedtek, és el-fáporodtak,
fizetik, és tsak ezeknek segittségekre, mint
éintén Nemes Magyar Országban az Ármá-
lista Nemesek a' parafttság' könnyebbitésé-
re, az úgy nevezett Domestica Cassába fi-
zetnek: bizonyos Summát a' Gyalog, vagy-is
Köz-rendbéli Székelyek-is éftendőként fi-
zetni foztak vala.

XXXII-dik Tzikkely.

Hogy Dézmát (p) vagy-is 10-det és
9-det a' magok Báránnyaiból, Sertésseiből,
f 3 Lúd-

(p) A' Főbb és Ló-Fő Székelyek soha Déz-
mát ugyan nem adtak, hanem a' Gyalogok,
a' mint az 1562-lik éftendőben Száz Sebes-
ben tartatott, és több éftendő-béli Ország-
Gyűléseinek Végezései bizonyossá tézik,
viselték bizonyos ideig a' dézma-adásnak ter-
hét, és ugyau innét történt az, hogy so-
kan a' Gyalog Székelyek közül a' Fejede-
lemtől

Ludjaikból, Méheikből, és Gabonáikból
a' Királynak nem adnak (g)

XXXIII-dik

lemtől Privilegiumot nyervén, a' Gyalogok
nak rendéből a' Ló-Fő Székelyek közé ma-
gokat azért vitettek által, hogy a' Dézma a-
dásnak terhétől fel-fabadittassanak: a' mint-
hogy az olyan Privilegiumok által fel-is fá-
badútlak.

(g) Minthogy a' citált 1559-dik eőtendő-béli
Juniusnak 12-dik napján Károly Fejér-Váron
tartatott Ország-Gyűlésének Rendelésében ol-
vastatna az, hogy a' Ló-fő Székelyek-is a'
Fejedelemnek, valamint az előtt a' Főbb
Székelyeknek-is dézmáltak, a' Dézmát meg-
adják, ennek az a' valóságos értelme: hogy
mivel a' Főbb Székelyek minden fizetés nél-
kül Pólgári hivatalokat a' Népközt viselni,
követtségekben, és Ország-Gyűléseire jární
éoktak vólt, a' Ló Fő Székelyeknek is Job-
bágyai Dézmát adtak a' Gyalog Székelyek-
kel egyetemben némely időben a' Főbbek-
nek: ehez képest rendelterett vólt a' többfő-
elő hozott Ország-Gyűlésében, hogy a' Fe-
jedelmeknek a' Ló-Fő Székelyeknek Jobbá-
gyai is (de nem magok) a' dézmát adják-
meg, de ezen kötelességtől, mely a' Nem-
zetnek szabadsága, és törvénye ellen vólt,
az Approbata Constitutio' 3-dik Rétze 76-dik
Titulussának 15-dik Articulusa nyilván való
bizo-

XXXIII-dik Tzikkely.

Hogy minden néven nevezendő, magok Határjaikban termett javaikkal, Jövedelmeikkel, a' mellyek között a' Sólég-nagyobb tekintetre méltó, szabadon éljenek, azon felyül pedig szabad vadászattyok, halászattyok, kortszmázások, és több ilyen Földes Uri Jufsai légyenek. (r)

XXXIV-dik

bizonyítása-zerént, mind a' Gyalog Székelyek, mind pedig a' Ló-Fő Székelyeknek Jobbágyai, valaminthogy mostanában a' Székely Nemzet közt azon adózásnak híre fintsen, fel szabadítottattak.

(r) Az 1562-dik éftendőben hozott Törvényből nyilván ki-tetűzik, hogy a' Székely földön való Sólányák a' Királyi, vagy Fejedelmi Camarát nem illeték; és az-is bizonyosan próbáltatik az Approbata Constitutio 3-dik Réké 26-dik Titulussából, hogy minekutánna 1567-dik éftendőben a' fellyebb megírt Sólányák a' Fiscus rékére el-foglaltattak volna-is, a' Székelységnek rékére elegendő Sól rendeltetett; sőt nyilván ki-tetűzik az Ország Törvényyeiből, hogy a' Főbb, és Ló-Fő Székelyeknek, még az el-múlt Századnak elein és közepén-is szabad Sólások volt.

XXXIV-dik Tzikkely.

Hogy a' fellyebb elő fámlált Jus-sai, Szabadsága, és Törvényeia a' Székely Nemzetnek, annál fentebbül meg-tartas-sanak, három rendbéli Előre való Inté-zések találtattak fel régtől-fogva a' Szé-kely Nemzetet illető dólgoiban. *Első* Hogy ha az Örökségeket illető Perek a' három forintot fellyül haladgyák az Ap-pellátának úttján a' Királyi Szék' eleibe bővebb meg-vi'sgálás végett, a' Tripar-titale Decretum 3-dik Titulussának 4-dik Tzikkelye fzerént, fel-vitethessenek. *Má-sodszor.* Hogy az ő Pereik, ne tsak a' Hadi Tíztek, hanem a' Százados, és a' Fő Király-Biró által egyetemben vi'sgál-tassanak, és ítéltessenek meg. *Harmad-szor.* Hogy az Erdélyi Fejedelmek alatt a' Székely Nemzetnek dólgai, légyenek a-zok akár Katonaságot, akár pedig Pól-gárságot illetők, nem másképpen, és kü-lönösön, hanem a' Közönséges Ország-Gyűlése által (a' mint eztet majd min-den Ország-Gyűléseinek Jegyző-Könyvei, és Végezései bizonyittyák) változtathas-sanak-meg.

MIND

Mind ezeknek Következései.

Első.

A' Székely Nemzet a' maga Határában, mellyet Fegyverrel vett-meg, Magyar Orzágnál, és annak Felséges Királyainál régibb: következésképpen a' maga Nemesi Szabadságát, és Nemzeti Jussait nem másunnét, hanem a' maga tulajdon Vitéz erköltsei által nyerte, és szerzette.

Másodszor.

Fel állitván a' Magyarok Pannoniában, és Erdélyben a' magok Országát, a' Székely Nemzet nem kényszerítettve, és erőszakoson, hanem önként maga magát a' Magyarokhoz kaptsólta; és így mindennémü Szabadsága meg-maradt.

Harmadszor.

Ezen Nemzet több Századoknak el-folyása alatt; különösen minden más Nemzeteiktől, a' maga földjét birta, és védelmezte; mely okra való-nézve, mind a' Katonaságban, mind pedig a' Pólgári Társaságban, a' maga tulajdon Nemzetéből való Elöljárói voltak. Méltóképpen tehát a' következő időkben-is a' maga Nemzetéből, és véréből fázmozott Elöljárók kormányozása alá bízattathatik.

Negyedszer.

A' Székely Köz-Társaság oly' állandóul hozzú idő' el-folyása alatt, a' fok ellene tufakodó Nemzetek között, a' maga lakó földjén meg-maradt, hogy azt a' maga ellenségétől meg-is védelmezte; méltóképpen tehát, és a' Fejedelmekkel kötött Egygyeségből, a' Székely Katonaság

naság az Ország' belső, és külső védelmezésére a' Hazában hagyattatik.

Ötöd f z ö r.

Ki-öntött vérrel meg-vett Földjét, vérrel nemkülömben, és Fegyverrel a' Nemes Székely Nemzet védelmezte-meg; szükséges és következésképpen tehát minden Adózástól mentnek kellett, és kellett lenni. Igazságosan azért a' Fejedelmek közül ki-ki, és nevezetesen Első Mátyás, és Nagy Leopold Felséges Magyar Orzági Királyok, minden adózás' terhétől azon Nemzetet mentnek declárálták.

Hatod f z ö r.

A' Székely Nemzet az ő Fegyverével meg-vett Földjének jövedelmeivel sok éz ektendőknek el-folyása alatt szabadosan élt; most-is tehát, és a' jövő-dő időkben-is, azokkal, és leg-főképpen
a' Só-

a' Sával, a' mely az ő földjén igen bővön vagyon, szabadon igen méltóképpen néki élni engedternék.

H e t e d f z e r.

A' Székely Nemzetnek vagyoni iránt folyó Perei, az Hadi, és Pólgári Tíztek által egyetemben ítéltettek-el; méltán tehát, 's Törvény, és Igazság-kerént azon hajdani bé-vett szokas állandó ságot húz maga után. (s)

N y ó l t z a d f z o r.

A' Székely Nemzet' minden Hadi, és Pólgári dolgainak változásai ez előtt az Ország' Közönséges Gyűléseiben végeztettek-el, és határoztattak-meg; ezután-is tehát minémű terheket kellessék
a' Nem-

(s) A' mostani Rend-íráások-kerént, mivel a' Hadi Tíztek nem mind Hazafiai, a' *Realis*, az az: józágot illető perek nem bizattatnak azokra, hanem tsak a' Nemzeti Nemes Törvény-Székekre.

a' Nemzetnek viselni, és mikor? mimódon? mely fázmal, és mely helyen kellessék nekik katonáskodni? a' három Nemzetnek egyesülése-kerént, az Ország' közönséges Gyűlésében, a' Fejedelemlnek meg-egyezett akarattyával határozathatik meg.

L. 110. 1

1730. 11. 13

